

Чырвоная Беларусь

ЦЕНА

15

H A. P.

N 15

1 Усебеларуская сельска-гаспадарчая выстаўка.

ПОМНІК ЛЕНІНУ

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА

КНІЖКА-ПОШТАЙ

БЕЛАРУСКАЕ
ДЗЯРЖАЎНАЕ
ВЫДАВЕЦТВА

- ВЫСЫЛАЕ ўСЕ КНІЖКІ НА БЕЛАРУСКАЙ, ЯЎРЭЙСКАЙ, РАСІЙСКАЙ, ПОЛЬСКАЙ, ЛІТОЎСКАЙ, ЛАТЫСКАЙ МОВАХ.
- ВЫКОНВАЕ ўСЕ ЗАКАЗЫ НА КНІГІ, ЯКІЯ МАЮЦЦА НА КНІЖНЫХ СКЛАДАХ БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВА, НА ДРУГІ ДЗЕНЬ.
- ДАЕ 10% СКІДКІ ШКОЛАМ, НАРДОМАМ, БІБЛІОТЭКАМ, ХАТАМ-ЧЫТАЛЬНЯМ І ПРЫ КОЛЕКТЫЎНАЙ ВЫПІСЦЫ.
- ПРЫ ПЕРАСЫЛЦЫ РАЗАМ З ЗАКАЗАМ УСІХ ГРОШАЙ—ПЕРАСЫЛКУ—„КНІЖКА-ПОШТАЙ“—БЯРЭ НА СВОЙ КОШТ.
- НА ЗАКАЗЫ ДА 1 РУБЛЯ АБАВЯЗКОВА РАЗАМ З ЗАКАЗАМ ВЫСЫЛАЮЦЦА ГРОШЫ, НА ЗАКАЗЫ ЗВЫШ 1 РУБЛЯ ТРЭБА ПРЫСЫЛАЦЬ 25% КАШТОЎНАСЬЦІ ЗАКАЗУ.
- „КНІЖКА-ПОШТАЙ“—ЗАРАЗ-ЖА АДКАЗВАЕ НА ўСЕ ЗАПЫТАНЬНІ АБ НОВЫХ, ШТО ВЫХОДЗЯЦЬ, КНІЖКАХ.

ЗАКАЗЫ ПРЫСЫЛАЙЦЕ ПА АДРАС
МЕНСК, БЕЛДЗЯРЖВЫДАВЕЦТВ,
КНІЖКА-ПОШТАЙ

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ

НА ГОД

1930

Адрас редакцыі: МЕНСК, вул.
К. Маркса, 14, ЦК КП(б)Б. Редакц.
часопісу „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

На 1 месяц	25 кап.
„ 3 месяца	75 кап.
„ 6 месяцаў	1 р. 50 кап.
„ 1 год	2 р. 75 кап.

Кошт асобнага нумару—15 кап.

НА

ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК—

Абагульвае вопыт партыйнай работы, зьмяшчае кіраўнічыя артыкулы па партыйнаму будаўніцтву і пытаньнях гаспадарчай і культурнай работы з пункту гледжання партыйнага кіраўніцтва.

Вывучае вопыт і практыку партыйнай работы на мясцох, асьвятляе работу нізавых партыйных арганізацый, абгаварвае мэтоды і задачы партыйнай работы, высьвятляе дадатны вопыт работы і пераносіць яго ва ўсе ячэйкі КП(б)Б.

Дае ўсе неабходныя для партыйнага работніка, агітатара і прапагандыста матэрыялы—факты, лічбы, па пытаньнях бягучай працы.

Дапамагае ў практычнай рабоце нізавым кадрам партработнікаў, сакратаром і агітпропам, членам бюро ячэек, кіраўніком парт. асьветы, групоргам, зьвязноаргам і інш.

Асьвятляе чарговыя пытаньні комсамольскай работы з пункту гледжання партыйнага кіраўніцтва.

Ставіць на абгаварэньне новыя пытаньні партыйнай работы і кіраўніцтва, высьвятляе новыя формы партыйнай і масавай работы ў пэрыод соцыялістычнай рэканструкцыі.

Рэгулярна зьмяшчае крытыку і бібліяграфію літаратуры па пытаньнях партыйнага будаўніцтва і масавай работы ў горадзе і вёсцы.

Зьмяшчае партыйныя дырэктывы па важнейшых пытаньнях

КОЖНАЯ гарадзкая і вясковая партыйная і комсамольская ячэйка, кожны агітатар, прапагандыст, цэхавы, групавы, зьвязнавы арганізатар, кожны партыйны актывіст—павінен падпісацца на часопіс „ПАРТЫЙНЫ РАБОТНІК“.

ПАРТЫЙНЫ
РАБОТНІК

Орган ЦК КП(б)Б

Выходзіць 2 разы на м-ц

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ:

Бюро падпіскі Белдзяржвыдавецтва—
Менск, Пляц Волі, д. № 5. Адрас
падпіскі Дзяржвыдавецтва РСФСР—
Менск, Савецкая, 54 і ўсе паштовыя,
аддзяленьні і лістаносцы.

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

Пролетары ўсіх краін, злучайцеся!

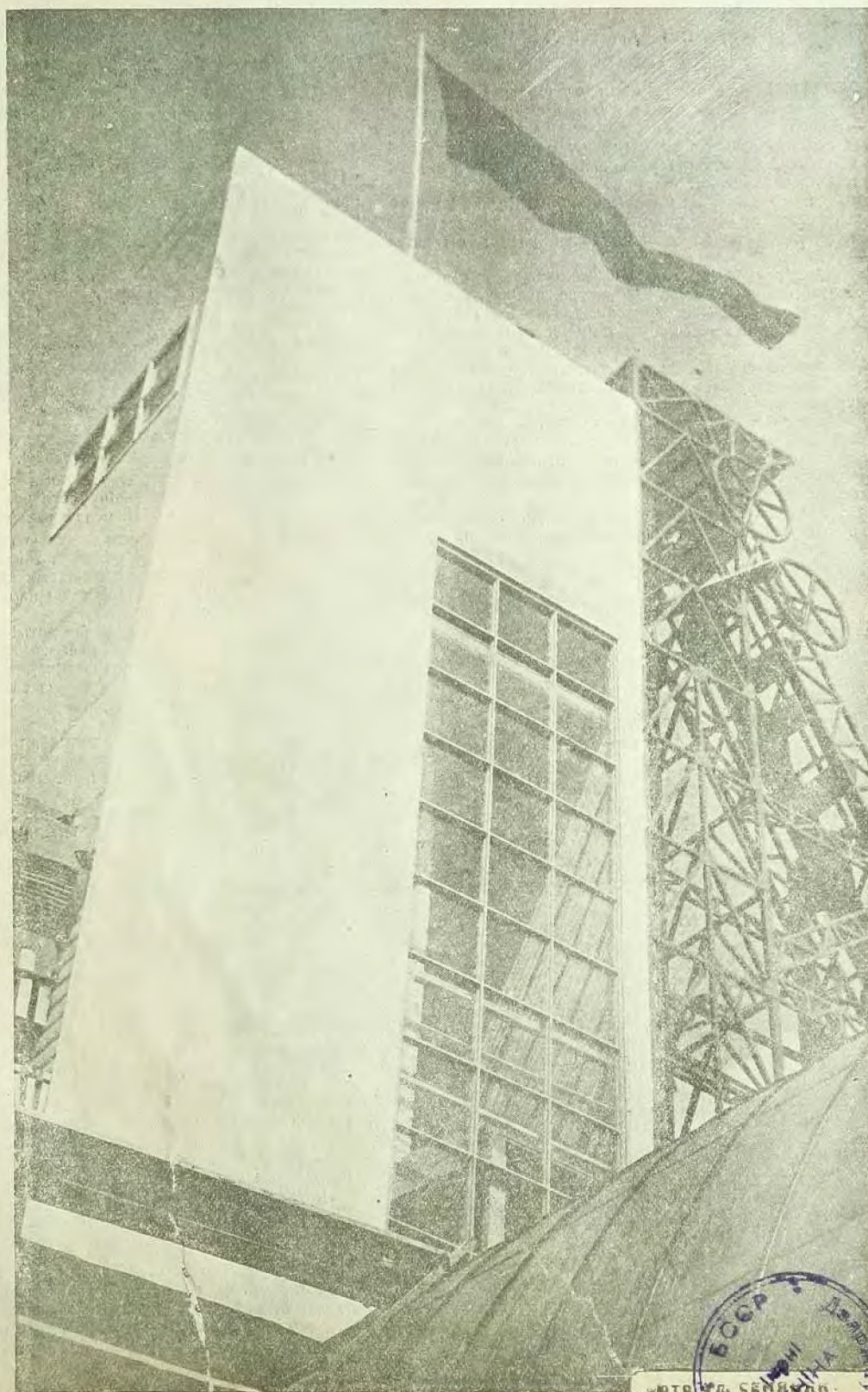
№ 15

10 жніўня 1930

АДРАС РЕДАКЦЫІ:
МЕНСК, САВЕЦКАЯ, 79.

Тэл. 7-41

СЕЛ.-ГАС. ВЫСТАУКА
ПАВІЛЬЁН ДЗЯРЖАЎНАЙ ПРАМЫСЛОВАСЬЦІ

Хвістина

Ага ізданьне М. ЗАРЭЦКАГА
Малюнкі А. БУЛЫЧОВА

СТАРШЫНЯ праваркому ціх ад змору і нэрвоага напружання голасам выклікаў чарговага кандыдата: — Кастроў Мікола!

а стала падышоў сярэдняга веку мужчына з ахайнай чарнявай бародкай, з вострымі ўсмяшлівымі вачмі з чмарай радзімай над левым бровом.

Ста шыня напалі ўзняў ад паперы марудны погляд і зірнуў на Міколу Кастрова. Урачыста-спакойны твар яго застыў у раптоўным акамяненні, вочы зайстрыліся рэзкім сталёвым агнём і —

завуў, застагнаў па заўгольлю разьёшаны вечер, шумархнуў па стрэхах саломай і клок яе—мокрае, цывілае — нахабна кінуў пад ногі, як глумлівы паскудны падарунак. У гэтую ноч усё было чорнае, чужое, варожэе — таму і вечер, чулася, быў іхны, ня свой. І прыляцеў ён сюды з бяздоннае цемры (з мокрых сьцюдзеных палёў) ня іначай затым, каб сваім лютым шалам ускалануць, узбучыць мора злавеснай трывогі, застойна зьвеслае над сялом.

Камісар адчыніў фортку і вышаў на вуліцу.

Скрозь лямант ветру гукі страляніны прабіваліся глуха і няпэўна. Не згадаць было, ці далёка-далёка аднеслася крывавае мяжа, ці мо' вось тут блізка, пад самым сялом, здрадліва прытулілася чорная небяспека.

Пі вуліцах ужо віравала трывожная суматня. Сталі абозы, гатовыя да адступленьня — нецярпліва порскалі коні, дакуч-

на рыпалі, сморгаючыся на месцы, ва-зы, мокра пляскаліся ў цемры, у ветры азызляны галасы абозьнікаў. З жвавым перэклікам прабеглі паўз плот тэлефоністыя—прапішчалі жаласна і працавіта шпулька, на

якую намотваліся правалы. Гдзё далёка (а мо' і блізка?) нехта з трагічнай настойнасьцю некага клікаў.

Толькі што ў штабе атрымалі загад з дывізіі — адступіць. Штаб палка ўжо цалком зьвінуўся і чакаў трэцяе роты, якая ішла ў рэзэрв — разам з ёй мела адыходзіць штабная каманда.

Камісар дайшоў амаль што да краю сяла, і нарэшце пачуў паміж узываў ветру далёкі (а мо' і блізі зусім?) перабор хліпкіх ушклівых крокаў. І адразу-ж над самым вухам, выбухнулі парваныя галасы.

Ён спыніўся.

— Камандзір трэцяе роты!

— Слухаю, таварыш камісар!.. Рота... стой!..

Нешта бязладна цяляпнулася ў цемры і змоўкла. Дымнай плямай вызначылася непамерна-вялікая постаць камандзіра роты.

— Ну, што?

— Дазвольце далажыць, таварыш камісар. Згодна загаду, зьявіўся да штабу палка. Белыя наступаюць і неўзабаве павінны быць тут.

— Як рота?

Камандзір адказаў з жорскай нялюдзкай сур'ёзнасьцю (на вачох у сьмерці родзіцца гэта сур'ёзнасьць):

— Пяцьдзесят сем чалавек пакінула строй... Рэшта—змардаваныя да краю. Але ў прыгодзе рота яшчэ здолее паказаць сваю баявасьць.

— Добра. Штаб палка на тым канцы вёскі. Скажэце таварышу камандзіру, каб чакалі мяне за сялом.

— Слухаю!

Камісар вярнуўся назад, на сярэдзіну сяла і ўвайшоў у хату з зырка асьветленымі вокнамі.

Тут усё было напачатковае. Сакратар у поўным страі сядзеў на скрыні сакрэтных папер і з халівай пасьпешнасьцю (быццам ня ўправіцца) курыў сваю люльку. Лі паругу стаю вэставы—з вінтоўкаю за плячыма.

А на стале, пад старадаўнай вісучай лампай яшчэ ў бясчэпным спакоі лжылі разгорнутая карта ваенных дзеяньняў і на ёй самотна стыла забытая шклянка гарбаты.

Камісар загадаў:

— Таварыш сакратар! Зараз мы выступаем. З усім сваім барахлом ідзеце да пачальніка штаба...

Потым—вэставому:

— Вы паведзеце разам з ім, і, як усё там будзе гатова, прыскачаеце да мяне.

— Слухаю...

Камісар астаўся дзін. Колькі хвілін задуменна сігаў па пакоі, потым, нібы ўспомніўшы што, схаянуўся і падышоў да стала. На карце шпалькамі адзначана была лінія фронту. Камісар сеў за стол, машынальна выпіў сьцюдзеную гарбату (бо замінала) і ўдуся ў розгляды стратэгічных плянаў.

адступіў да яго блізка-блізка і з тонкай усмяшкаю кінуў у твар яму:—«Падлюга! Бальшавіцкая погань!»

На дварэ варожы вецер завінаўся што раз з большай лютасьцю і нахабствам. Ён гадзюлай віўся навокал хаты, у бяссьільнай злосьці грыз моккрыя вуглы, драў на страсе салому і выў як падбіты сабака.

А ў хаце стаяла зусім лагодная, зусім далёкая ад вайны ад завірухі, ціша.

Вецер прынёс і ўпыхнуў у хату глухое зазыўнае іржаньне. Гэта конь—верны таварыш—настойна клікаў свайго гаспадара.

Камісар не пачуў. Сядзеў—нярухомы, акамянелы, палкам углыбіўшыся ў свае думкі. І толькі раптоўная цішыня за вакном (на момант адляцеў некуды ці мо' змоўк, знясілены, вецер) абудзіла яго.

Ён прыслухаўся. У гэтым неспадзяваным зацішшы ня чуваць было абычлых гукаў паходнага мятуньня. Мабыць, штаб палкам ужо выбраўся за сяло.

— Чаму-ж няма веставага?

І пібы ў адказ яму раптам выбіўся за сьцяной конскі тупат. (Не адзін конь, а некалькі — мабыць, нехта прыехаў яшчэ з веставым).

Загрукатала ў сенах. Камісар з чаканьнем глядзеў на дзьверы. І дзьверы расчыніліся—ўраз, адным рэзкім парыватым махам. І ў напята расчыненых дзьвярох (таксама ўраз, адным махам) вырасьлі тры вінтоўкі і тры ў чужой форме салдаты. Вінтоўкі з дзікай выразнасьцю глядзелі ў яго чорнымі рулямі.

— Рукі ўгору!..

Камісар хапнуўся быў за кабуру, але суняўся (што ён можа зрабіць?). І рук не падняў—сядзеў у той паставе, у якой засьпелі яго.

Потым—штурхаючы, тузаючы—павялі яго ў штаб.

— Камісара спаймалі!

І рагаталі, і здэзекваліся з яго, хто толькі хацеў.

Далажылі камандзіру, і да яго вышаў афіцэр—голены, белы, з вострымі ўсьмешлівымі вачмі, з чмарай радзімкай над левым брывом. Афіцэр падступіў да яго блізка-блізка і з тонкай ўсьмешкай (колькі было ў ёй атруты!) кінуў у твар яму:

— Падлюга! Бальшавіцкая погань! Сьвіньня!..

Камісар ведаў, што будзе, і хацеў, каб было скарэй. Таму ён з маўклівай спакойнасьцю плынуў у вострыя ўсьмешлівыя афіцэравы вочы.

Афіцэр—ашалелы, дзікі — выхапіў з кабуры наган. Але не страляў. Ён біў яго перш ручкай нагана, а потым кінуў наган і, як зьвер, уцупіўся ў яго кіпцюрамі.

Старшыня паволі ўзьняў ад паперы марудны погляд і зірнуў на Міколу Кастрова.

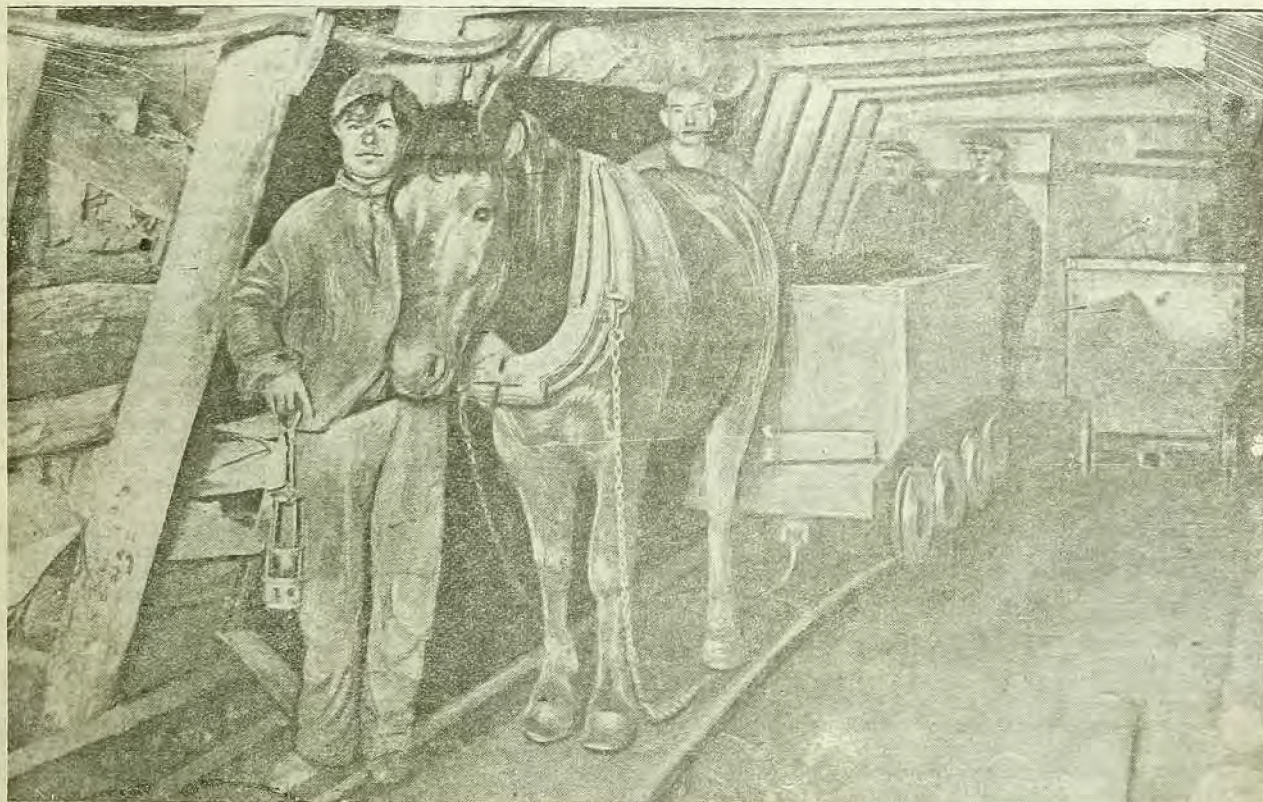
Камісара не стралялі адразу. Колькі гадзін давялося яму прасядзець з іншымі палоннымі ў цёмным, халодным сьвірне. Там упакёмку, па голасе пазнаў яго веставы і рэказаў: як злавлілі яго, калі ён ехаў далажыць свайму камісару, што ўсё гатова да адыходу.

А пад раньне перайшлі ў наступленьне чырвоныя, адбілі тое сяло і —

— прайшла доўгая, як вечнасьць хвіліна. Яна мулім ражном захрасла ў пакоі, да болю напнула людзкія пачуцьці, скруціла іх у адно палкае нясьцярпае чаканьне. На задніх лавах пачала падымашча публіка. Па ўсім пакоі пайшоў перабойнымі хвалямі нэрвовы напружаньне шопат.

Тады Мікола Кастроў моўчкі заварнуўся і пайшоў ад стала, панура схіліўшыся пад цяжарам свайго маўклівага прыгавору.

У ДОНБАСКІХ КАПАЛЬНЯХ

У штрэку шахты № 12 (Хрустальскае руданіраўніцтва)

ГАЛАСУЕМ ЗА СОЦЫЯЛІЗМ

Нарыс Г. РУГЕРА.

Фото Ул. СЕМЯНЯКІ.

ШЫРОКА раскінулася на тэрыторыі ў 75 га за барысаўскім гасцінцам першая Усебеларуская Выстаўка Сельскае гаспадаркі і Прамысловасці. Чырвоныя сцягі, што ўзвыяюцца над павільёнамі, здалёк замяняюць да сябе экскурсантаў, здалёк заклікаюць да сябе.

А навакол выстаўкі раскінуліся навуковыя, прамысловыя, сельскагаспадарчыя ўстановы Менску. Клінічны гарадок беларускага Універсітэту, што нядаўна адбудаваўся, новы корпус Акадэміі Навук, а далей, на ўсе бакі ад выстаўкі—свінаг доўчая даследчая станцыя, палаводная, бульбяная даследчая станцыя, балотная даследчая станцыя і шмат іншага.

Выстаўка ляжыць у цэнтры новага культурнага Менску, таго Менску, які рашуча руе са старым, які бурна расьце, сямімільнымі крокамі і разам з усею савецкаю краінаю ідуць да соцыялізму. Вось чаму горда разьвіваюцца чырвоныя сцягі над павільёнамі, вось чаму такім гордым задавальненым поўняцца сэрцы экскурсантаў, што наведваюць выстаўку.

Першая Усебеларуская Выстаўка—гэта наша савецкая дзця.

— Уставай, таварыш, а то на адчыненне спозьнімся,—крычыць мне, яшчэ праз зачыненныя акныцы, мой сусед па кватэры, стары чыгуначнік Данілюк.

Народу едзе на выстаўку—гібель. Трамвай перапоўнены да нельга. І, ужо сядзячы ў трамвай, Данілюк гаворыць далей:

— Раней, дык і выстаўкі толькі для панюў былі...

— Калі гэта раней?—запытаўся я ў яго, не асабліва добра знаёмы з рэвалюцыйнаю мінуўшчынаю Менску.

— Ды гал оў гэтак трышчыць назад,—адказаў ён на мае пытаньне. Тады я яшчэ хлопцам быў—цэглу рабіў. Дык вось і тады нейкая выстаўка ў сквэры была. А начальнікамі на выстаўцы былі ўсё князі ды графы, абшарнікі ды капіталісты.

— Ну і што-ж, цікава было?

— А я ня ведаю, ня быў,—роўнадушна сплюнуў у адчыненае акно мой спадарожнік.—Перш-на-перш плата на выстаўку вялікая была. А другое—і глядзець ня было чаго. Пані свае дасягненні паказвалі, а нам рабочым ад таго ніяк ня лепшала. Дый ня было калі... сам ведаеш, рабілі ня так як цяпер. Па дзесяць, а то і больш гадзін у суткі жаўрэлі. Не да выстаўкі было.

І, памаўчаўшы з хвіліну, ён пачаў зноў:

— Цяпер іначай. Цяпер глядзімо свайго. Ці добра ўсё дзеці няма якіх памылак... Вось выстаўка і пакажа.

А трамвай усё імчыць і імчыць наперад. Вось бывалешніны чыгуначная царква, а цяпер клуб чыгуначнікаў. Вось аграмадная масыва Універсітэцкага гарадка. Далей Ленінская, Эльвод, Сьвіслач, завод „Дрэвапрацоўнік“.

Прыехалі.

А таварыш Данілюк казаў праўду. Народу—гібель. Так і ваяць густою хваляю з трамваяў да ўбранага сьцягамі ўваходу на выстаўку.

І каго толькі тут няма: колгаснікі, саўгаснікі, з Бабруйска, з Полаччыны, з Віцебшчыны; вось сяляне з навакольных сёл і вось рабочыя менскіх фабрык і заводаў; вось вучні, чырвонаармейцы, службоўцы, мастакі, журналісты, пісьменьнікі.

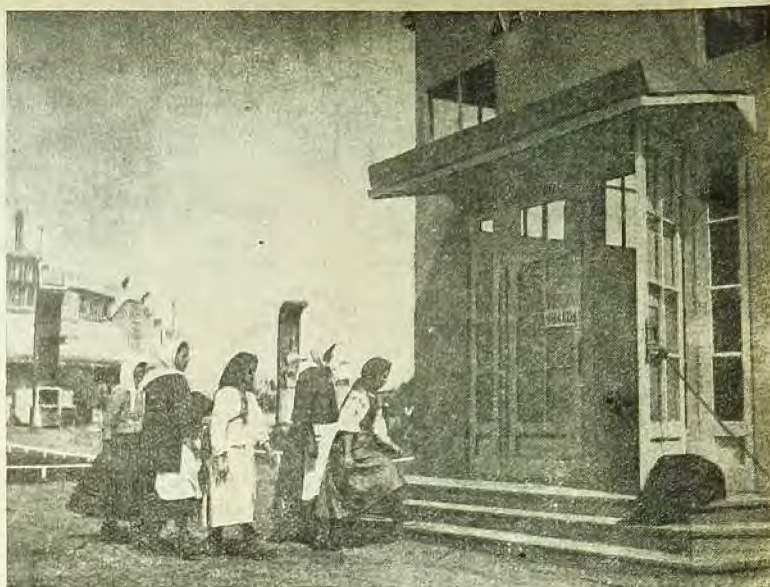
— Мішча, яблык не забудзь купіць!—крычыць нехта маладым, звонкім голасам.

— На выстаўцы купім, у будцы,—адказвае другі,—а тут гэтыя цёткачкі занадта дорага просяць.

„Цёткачкі“—гэта гандлярка, што стаіць з кашолкаю ў руках каля выстаўкі.

— Дорага-дорага—вч. шэльмы,—бурчыць яна.—Мне нябось есць таксама хочацца.

Сьмяюцца комсамольцы і піонэры, праходзячы вялікімі чэрадамі праз дарогу на выстаўку. Іхныя малоды гарэзны сьмех так добра пасуе з гэтым чыстым жнівёньскім раньнем.

С.-г. выстаўка. Колгасніцы Гомельшчыны ідуць у павільён коопэрацыі.

Ён як-бы гаворыць: гэта нічога, што няма мяса ды сала, што мала абутку ды вопраткі... мы на правільнай дарозе. Пяцігодку выканаем за чатыры гады. Соцыялізм пабудуем сваёю рукою.

Ад статуі Леніна павернем направа. Пра гэтую скульптуру Груба бадай лепей і не гаварыць. Толькі даводзіцца дзівіцца, дзе былі вочы членаў камісіі, што прымалі гэтую статую,—як маглі яны яе не забракаваць. І добра, што яшчэ ў спадарожніку па выстаўцы гаворыцца, што гэта статуя Леніна, бо ў ёй няма нічога агульнага з правадаром сусветнага пролетарыату, бадай няма нічога агульнага з нашым вялікім Ільлічом.

Але—абмінем работу Груба і ўвойдзем у першы павільён. Гэта—пошта, тэлеграф, тэлефон, радыё, сувязь між людзьмі, між дзяржавамі, між асобамі аднае соцыяльнае клясы, вялікі адчынены чалавечага генія.

Далей павільён земляробства, севазвароты, павільён расьлін і тэхкультуры. Гэтымі павільёнамі цікавіцца колгаснікі, сяляне, работнікі саўгасаў. Яны ўважліва разьбіраюцца ў дыяграмах, у экспанатах розных гатункаў жыта, аўса, канпель, пішаніцы. Распытваюцца, як трэба ўгнойваць поле, каб падвысіць ураджай, як трэба змагацца з палавымі шкоднікамі, куды трэба звяртацца за дапамогаю на выпадак, калі пакажуцца гэтыя шкоднікі на палёх. І на ўсё гэта яны маюць дасканалыя доказы.

— Бач, як цікава,—дзівіцца стары селянін, якога мы заўважылі яшчэ ў трамвай.—Вось ужо зараз 60 год, як жыву, зямлюматку во як ведаю, усё-такі шмат чаго новага ўбачыў.

— Навука, брат, вялікая рэч,—адказвае яму адзін з колгаснікаў.—а канца пяцігодкі наш ураджай на 35% большы за цяперашні будзе... Замежжа перагонім...

Коопэрацыя... Уходзячы ў павільён на правым баку—макет селянскае хаты. Бруд, беднасьць, антысанітарыя. Сухотныя дзеці, сухотная маці. Так было, так ёсьць яшчэ і да гэтага часу шмат у якіх глухіх сёлах Савецкае Беларусі.

Але поруч з макетам старога селянскае хаты—ужо храсткі новага, соцыялістычнага быту... Дзіцячыя ясьлі, дзе пануе чыстат, гігіена, ахайнасьць. Разумныя цацкі для дзяцей—цацкі, што разьвіваюць у дзяцей цікавасьць, што выхоўваюць іх у камуністычным дусе. Чыстая пасьпель, умывальнік, дзіцячыя сталы і крэслы. Гэта, праўда, яшчэ ня ўсюды, але ў шмат якіх ясьлях. Будзем-жа агульнымі сіламі намагацца, каб так было ўсюды.

А вось дыяграмы. У Менску пакуль што кніжных крам 17, а ў 1932 г. будзе 50; у Магілёве цяпер 15, а ў 1932 г. будзе 47; у Бабруйску—12, а будзе 41. Што кажучы, пра што расказваць гэтыя дыяграмы? Яны гавораць пра наш культурны рост, яны гавораць пра тое, якая вялізная ўвага аддаецца ў Савецкім Саюзе ведам павуцям, мастацтву.

А далей яшчэ ня менш цікавая дыяграма. Калі ў 1927 г. зварот у ЦРК па садоўніцтве і гароднінне быў усяго 40 тысяч руб., дык у 1930 г. гэты зварот дасягнуў ужо 6.700 тысяч руб.

з тым, каб у 1931 г. падняцца да 13.450 тыс. руб. А гэта азначае вялізную перамогу коопэрацыі над прыватнікам, гэтыя лічбы выразна гавораць пра перамогі сацыялістычнага сектару над капіталістычным.

Праўда, у рабоце коопэрацыі шмат чаго культава. І непазятная яна, і яшчэ зашмат галавацяпаў сядзіць у яе апарце. І мы не хаваем яе недахопаў. Ня ў нашым бальшавіцкім звычаі замазваць нашы недахопы, баяцца глядзець ім проста ў вочы для таго, каб знішчыць іх. Але ўсё-такі лічбы гэтае дыяграмы нас радуюць. Яны гавораць пра перамогі, пра вялікія перамогі ў галіне коопэрацыйнае работы.

Далей макет аграмаднае фабрыкі кухні, што будзецца ў Менску. Яна будзе выдаваць 25 тысяч абедаў у дзень. Яшчэ далей макеты гомельскага хлебазаводу і універмагу. Яны ўжо пабудаваны. Макеты сельскіх крам ЦРК, дзе пануе па крайняй меры—павінна панаваш—чыстата і парадок. На жаль, у сапраўднасці такія чыстыя і прасторныя крамы пакуль што яшчэ вельмі рэдка сустракаюцца.

— Нешта вы бачылі ў такіх,—заўважае той-жа самы стары селянін.—У нас у крамах больш гразі, як чыстаты, больш непарадкаў, як парадкаў.

— А вы, дзядзька, член коопэрацыі?—пытання яго мой спадарожнік, рабочы Данілюк.

— Вядома член... цэлых дзесяць рублёў паю ўнёс,—адказвае той.

— Вось вы і дамажэцеся, каб ваша крама чыстая была,—па-настаўніцку тлумачыць яму Данілюк.—Усім kolekтывам пайнікі націсьніце.

— Ды трэба будзе—скрабе за вухам селянін.—Гэта-ж як тут паказана дык адна любата.

Хутка пройдем па павільёне друку, Белдзяржкіно, Чырвонага крыжу, транспарту, экспарту і імпарту.

А што гэта там за рохкавыя чутно вась з гэтае паветкі? Няўжо свынні? Ну але, яны і ёсць.

— Пойдзем, таварыш, свынёй паглядзімо,—кажа мне Данілюк. Яна, брат, цяпер у павазе ў нас павінна быць... На галоднае бруха і пяцігодку выкаціць куды цяжэй. А свынні гэтыя самыя, замест рагатае жывёлы, мяса ды сала нам даць павінны. Пладавітыя яны на наш шчасце...

— Глядзі ты якая штуковіна!—дзівіўся ён, ужо стоячы каля свінарніжы.—Тамараў завешча, ангельская парода і нарадзілася ў 1926 г., тут усё на дошцы і напісана. Цы ў яе пудоў з дзесятка аднаго сала будзе... Ну і свынні!

— А гэты, што „Туркам“ завешча, яшчэ большы за „Тамару“ будзе,—крычыць Данілюк, стоячы ўжо каля другога катуха.—Глядзеце, ды ён ад сала і на нагах устаяць ня можа. Вось, каб гэтых ды больш, то і з мясным крызісам лёгка справіцца лёгка было-б.

Сапраўды свінагадоўчыя павільёны (іх два на выстаўцы) яскрава паказваюць, што бліжэйшае вырашэнне мяснага і салнага крызісу (аж да вырашэння праблемы рагатае жывёлы) ляжыць менавіта ў свінагадоўлі, ляжыць менавіта ў масавай гадоўлі добрае пароды свынёй. Усе гэтыя „Тамары“, „Туркі“, „Розачкі“ ды „Красункі“, выстаўленыя ў свінагадоўчых павільёнах, як экспанаты ад саўгасаў ды колгасаў, проста агітуюць вас за свінагадоўлю.

А вось хоць і маленькі, але ня менш цікавы нам павільён кролікаў. Кролікі за мяжой (асабліва ў Францыі, а часткова і ў Нямеччыне) з'яўляюцца вельмі частымі гаспадарымі ў абедзённай даніне рабочага ды селяніна. Там іх разводзяць у масавым маштабе, па-першае, таму, што кролікава мяса тлуства, страўнае і вельмі смачнае, а, па-другое, што шкуркі з кролікаў ідуць на выраб хорошае футры. Кролік вельмі пладавіты, ня вельмі разбіраецца ў кармох, не патрабуе асаблівага догляду (за выключэннем вялікага чыстага памяшкання). Вось чаму за мяжой яны ёсць бадай у кожнай рабочай сям'і, вось чаму, напрыклад, у Францыі ў масавым выглядзе разводзяць гэтых

хорошых, карысных зьявяроў. Кролік і ў нас, пры ўмове развіцця кролікагадоўлі, можа саслужыць вялікую службу. Ён разам з свыннёю з вялікім поспехам падменіць, пакуль што яшчэ дэфіцытную, рагатую жывёлу.

Тут-жа два павільёны па гадоўлі коняў і тры павільёны па гадоўлі кароў. Нельга сказаць, каб апошнія тры павільёны адзначаліся добраю чыстатаю—гэтаю першаю і неабходнаю ўмоваю для культурнага развіцця малочнае гаспадаркі. Аднак у гэтых павільёнах ёсць і шмат чаго цікавага экскурсantu—асабліва селяніну-паасобніку і колгасніку. Яны могуць тут ўгледзець тэхнічную дойку пры дапамозе машыны фірмы „Альфы ды Лаваль“, чыстку іх электрычнасцю. Яны могуць тут пазнаёміцца з цэлым шэрагам парод рагатае жывёлы як замежных (ангельская, швэцкая, галандская), так і з нашымі беларускімі.

Урэшце, зірнем яшчэ ў маленькі павільён МОПР'у, які ў масе павільёнаў, што раптуюць пра дасягненні нашае сацыялістычнае дзяржавы, нагадвае нам пра той свет, што на той бок мяжы—пра той свет, дзе пануе яшчэ ўлада капіталу, дзе пануе яшчэ бізун, дзе рабочым на іхняе патрабаванні палепшэння ўмовы існавання—адказваюць астрагамі, здыдкамі, электрычнымі крэсламі і шыбеніцамі. Гэты павільён, пабудаваны крыху ў готычным стылі, падмаецца вышэй за іншыя. Ён гаворыць пра прыгнечаныя ў краінах капіталу, ён нагадвае пра смярдзючыя казематы фашыстоўскае Італіі, Польшчы, „дэмакратычнае“ Францыі, „культурнае“ Англіі, і „перадавое“ Амэрыкі. Але настойліва гавораць усім сваім надворным выглядам пра

мукі мільённых мас, што на той бок мяжы, павільён МОПР'у ня селіць у сэрцах экскурсантаў сумоты, нявер'я ў свае сілы, розпачы. Наадварот, ён кліча да барацьбы, ён расказвае пра гэтую тытанічную барацьбу.

А калі з пункту погляду надворнага аформлення павільён МОПР'у можна прызнаць больш чым здавальняючым, дык зусім іншае трэба сказаць пра яго ўнутранае аформленне. Каршыні, што разьвешаны на сьценах павільёну, і што малююць здыскі над барацьбітамі за пролетарскую рэвалюцыю ў краінах капіталу—зусім ня вытрымліваюць нават амае лёгкае крытыкі. Яны занадта прымітыўныя. Відаць што рабіліся сьпехам, антымастакі. Час-бы ўжо зразумець аўтарам гэтых малюнкаў, што фашызм сімблізуеца ня толькі закасанымі рукавамі тоўстых афіцэраў,

што клясавая сутнасць капіталізму выяўляецца ня толькі ў цыліндрах банкіраў. Час, даўно час нашым беларускім мастакам знайсці іншыя формы падачы на палатне нашых клясавых ворагаў. Час-бы ўжо нам і адвясці ад гэтых заежжаканых форм.

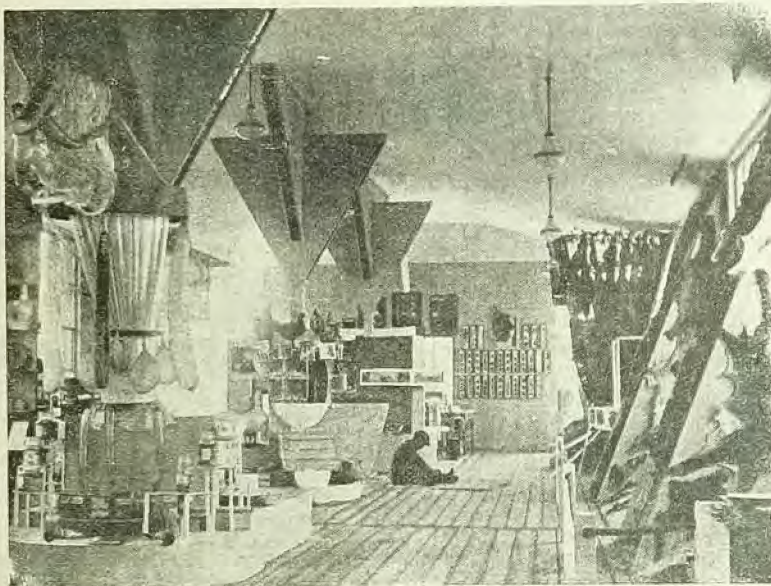
На першай Усебеларускай Выстаўцы ўсё цікава, ўсё можна паглядзець. Але хіба-ж пра ўсё можна сказаць у такім невялікім нарысе? Хіба можна маленькімі нататкамі ў блёк-ноце экскурсанта расказаць пра нашае вялікае будаўніцтва, паказаць усе бакі нашае трынаццацігадовае аграмаднае барацьбы за сацыялізм? А выстаўка-ж, уся ў цэлым, кожным сваім павільёнам, кожным сваім экспанатам гаворыць пра гэтую аграмадную барацьбу, пра гэтыя агр мадныя дасягненні. Пра дасягненні, ня глядзячы на найвялікшыя цяжкасці, ня глядзячы на зусім натуральныя ў такой вялізнай справе памылкі.

— Вось вынікі нашае барацьбы і перамог,—як-бы гаворыць выстаўка кожнаму з экскурсантаў. Выбрайце, таварышы: са старым вы ці з новым. Ці мы пойдзем наперад, ці, як раіць правыя опартуністы, бацькава таптацца на месцы.

— Мы галасуем за сацыялізм!—адкажа кожны пролетар на такое маўклівае пытаньне першае Усебеларускае Выстаўкі сельскае гаспадаркі і прамысловасці.

А Менскія трамвай з гарадоў, з сёл, з колгасаў і саўгасаў Беларусі падвозяць да выстаўкі ўсё новае і новае натоўпы з экскурсантаў.

Г. Ругер.

С.-г. выстаўка. Унутраны выгляд павільёну Белдзяржгандлю.

ПАД ГУКІ МАРСЭЛЬЕЗЫ

НАРЫС П'ЕРА ДЗЮКЛЁ

ГРЫМЯЦЬ барабаны. Звонка ліюцца гукі ваенных труб і літаўраў, зліваючыся з песнямі жаўранкаў у сінім небе над Парыжам. Ад пляцу Згоды—таго пляцу, дзе ў гады Вялікае французскае рэволюцый скаціліся з памосту галовы Людовіка шаснацатага і Марыі Антуанэты—уздоўж шырокіх Элізэйскіх палёў, са стрэльбамі на шлейцы, сьціснутымі шарэнгамі ідуць колёны войск французскае рэспублікі: сэнэгалскія стралкі, легіянеры, спайсы, артылерыя і танкі.

А там далей, у самым канцы Элізэйскіх палёў, каля трыумфальнае аркі, што на зорным пляцу—там, каля магілы „невядомага салдата“, які пахаваны ў сэрцы Парыжа і зьяўляецца сымблем мільёнаў загінуўшых у імперыялістычную вайну за інтарэсы банкіраў людзей—там ужо сабраліся прымаць парад міністры і фабрыканы ў высокіх чорных цыліндрах і белых пальчатках, у расшытых золатам мундзірах з зоркамі і ордэнамі генэралы, вялікасьвецкія дамы ў дыямэнтах і брыльянтах...

Моўчкі праходзяць сьціснутыя шарэнгі салдат каля магілы „невядомага салдата“, каля магілы лісьліва ўвабранае ў краскі і гірлянды, каля магілы, перад якою дзень і ноч цепліцца „вечны агонь“. Дамы ўсьміхаюцца, крытычна аглядаючы туалет сваіх суседзяк; важныя пань ў цыліндрах стомлена пазяхаюць, думаючы пра сытае сыьдланьне ў лепшых рэстаранах Парыжу; шматлікія буржуа-раньне, шпалерамі стоячы ўздоўж шырокіх авеню, узнята вітаюць батальёны, што праходзяць перад імі. Дзіва што! Одэтая-ж моцная армія цяпер служыць ім, аб-

стрымана-пахмурых тварах салдат, што ідуць з вінтоўкамі на шлейцы.

Увечары Парыж весяліўся. На пляцох, на скрыжаваньнях вуліц, у сквэрах і ў садах ігралі оркестры, заліваліся скрыпкі, брычэлі мандаліны і гітары, узьываліся ракеты і фэйервэркі, асьвятляючы сваім асьляпляльным бляскам вячэрнюю цемру гораду. Шматлікія кафэ да позняга часу былі поўны вясёлых наведвальнікаў, а на шырокіх бульварх ад пляцу Мадлен да самых далёкіх глыбінь Монмартра панавала вакханалія. На вуліцах танцы, сьмех, крыкі, сэрпантыны і конфэці.

Праўда, весяліліся розна. Адны—рабочыя і работніцы, дробныя службоўцы, салдаты-адпункі крычалі і сьмяяліся, сыпвалі і скакалі, каб забыцца, каб сьцерці хоць на хвіліну з памяці душы мансарды, недаяданыя, беспрацоўе. Яны весяліліся і пілі таннае віно, каб ня думаць пра наступны дзень, пра зьдэкі і эксплёатацыю, што чакае іх на фабрыках і заводах, у канторах і казармах.

Другія—багатыя людзі—банкіры і фабрыканы, буйныя зямляўласьнікі і міністры—яны весяліліся іначай. У рэскашных рэстаранах лілося рэчкаю шампанскае, паялі скрыпкі танго і чарльстон, продажныкі ўсьміхаліся апранутыя ў шаўкі, абвешаныя ў дарагія каменныя куртызанкі. Ім ня было чаго забываць, яны са спакойнаю радасьцю маглі думаць пра заўтрашні дзень. У мінулым у іх былі ўдачлівыя біржавыя камбінацыі, шматмільённыя прыбыткі, а „заўтра“ даклярвала ім новыя

Элізэйскія палі ў Парыжы, дзе адбываецца парад войск у дзень „нацыянальнага сьвята“; у канцы відаць пляц Згоды—месца пакараньня сьмерцю Людовіка XVI.

раньне іхных інтарэсы. Пад абаронаю іхных штыхоў зусім спалошна можна займацца сваімі справамі—эксплёатаваць фабрыкі і заводы, спекуляваць на біржы, раз у поўгода рэзаць купоны аблігацый, што даюць добрыя процанты.

Праўда, армія ўжо не такая, як была раней. Бунты, паўстаньні ўспыхваюць то там, то тут... Ох, бо гэтыя камуністы! Не даюць яны спакойна спаць фабрыкантам і абшарнікам, крамнікам і спекулянтам.

Нацыянальнае сьвята французскае рэспублікі 14 ліпеня—дзень, калі была ўзята Бастылія—у самым разгары. Урачыста насунуца ў сінэватае неба гукі Марсэльезы—некалішняга гордага гімна свабоды, цяпер пераможнага марша французскага, што покуль што яшчэ пануе, імперыялізму.

А войскі ідуць. Колена за коленаю праходзяць салдаты перад магілаю свайго невядомага таварыша.

— Так было і так будзе,—здавалася гавораць трохкаляровыя сьцягі, што палыхаюць на ветры, генэральскія мундзіры, чорныя цыліндры дыплетатаў.

— Так было, так ёсьць, але так ня будзе,—чыталася на

мільёны, новыя лякаваныя аўтамабілі, новыя яхты, вілы, і замкі ў Пірэнейскіх гарах ці на беразе блакітнага Міжземнага мора.

Сьпі і не варочайся ў сваёй магіле невядомы салдат з музыкаю пахаваны пад мармуроваю плітою трыумфальнае аркі. Тваім імем яшчэ доўга спадзяюцца спекуляваць гэтыя, у фракх і ў смокінгах, сытыя людзі. Тваім імем яшчэ доўга спадзяюцца яны гнаць такіх самых, якім быў і ты—рабочых і сялян—пад кулямётны агонь, пад кулі і снарады. Няхай жыве Францыя—рай для багатых, пекла для бедных...

А шалёная строма весялілася, усё шырылася і шырылася, заліваючы сабою ўсе самыя глухія, самыя забытыя вуліцы французскае сталіцы. Яшчэ доўга, да познага часу бурная вясёласьць, сьпэвы і крыкі лёталі ў паветры, парушаючы цішыню душнае, летняе ночы.

* * *

Танцавалі і на пляцу Бастыліі. На тым пляцу, на сярэдзіне якога стаяла некалькі пахмурая турма, абведзеная валам з цяжкімі скрыпучымі варотамі, з душнымі, глыбокімі казэма-

гамі. У гэтую турму адпраўляліся на вечнае, ці на часовае зняволенне, усе непатрэбныя „яго вялікасьці каралю Францыі і Наварры“. І ворагі каралеўскае ўлады, і правінёны чым-небудзь бліскучыя „шэвалье“, і поэты, што ня досыць добра адгукнуліся ў вершах пра „сільных міра сяго“, і нават мужы прыдворных фрэлін, то сваёю прысутнасьцю перашкаджалі каралёвым забаўкам—паводле загаду караля, усе мелі простую дарогу да каралеўскае турмы.

Пасьля прыйшла Вялікая французская рэвалюцыя. Буржуазія скінула ўладу дваран для таго, каб самой стаць на стырне, для таго, каб самой багачець і нажывацца. І вось 14 ліпеня 1793 г. з дапамогаю парыскага рабочага люду, які таксама ня любіў монархію—была ўзята штурмам Бастьіль, гняздо ўлады каралёў, сымбаль рабства і беспраўя. На тым месцы, дзе была разбурана дашчэнту турма—пасьля была пастаўлена „колёна Свабоды“—сымбаль перамогі буржуазіі над дваранствам, сымбаль новага рабства для працоўных. А 14 ліпеня стала нацыянальным французскім сьвятам—сьвятам французскае буржуазіі, сьвятам французскага наступальнага імперыялізму.

Прайшло шмат гадоў. Шмат рэвалюцый, шмат народных паўстанняў бачыў у сваіх сьценях стары Парыж. Змяняліся формы ўлады—то монархіі, то рэспублікі, то консульства, то дырэкторыі. Змяняліся міністэрствы, раскідаліся і зноў арганізаваліся розныя палітычныя партыі, маішчэла і багачэла буржуазія, рос і загартуваўся ў клясавых бойках парыскі пролетарыят. Для буржуазіі Марсэльеза—некалі гімн свабоды—зрабілася сьпевам нажывы, спэ-

куляцы і нацыянальнага шовінізму. Для буржуазіі дзень 14 ліпеня—некалі сьвята рэвалюцыйных перамог—зрабіўся днём падрыхтоўкі да новых войнаў, да новых захопаў.

490 bis — PARIS — Le Tombeau du Soldat Inconnu inhumé sous l'Arc de Triomphe le 11 Nov. 1920
Tomb of the Unknown Soldier interred under the Arch of Triumph on the 11 Nov. 1920 A. P.

Маргіла „невядомага салдата“ на „пляцу Зоркі“ ў Парыжы.

Пролетарыят-жа Францыі ўжо даўно адмовіўся і ад Марсэльезы і ад дня 14 ліпеня. Яго гімнам стаў Інтэрнацыянал—вялікі гімн рабочае клясы, заклік да клясавае барацьбы і перамог. Яго-ж сапраўдным сьвятам, якое зьмяняе сьвята буржуазіі, будзе дзень французскага Кастрычніка—Чырвонага Кастрычніка.

НА ВЫСТАЎЦЫ

ЦІШКА ГАРТНЫ

Адзін ля другога—
У рады павільёны—
У высі кідаюць
Жывыя імкненьні...
Пялешчуща сонцамі
Укол лямпёны,
Купаючы працы
Узрост—дасягненьні.

Упартымі крокамі,
Роўнай дарогай,
Дзесятка гадоў
Нашай творчай работы
Рабочыя гушчы
Нясьлі перамогу,
Ўздымалі нам блізкай
Комуны высьоты.

Іх посьпехі явяць
Багатыя плёны,
Сапраўднасьцю яркаю
Доўгія мары.
Краіне Саветаў
Складае законы
Супольнае працы
Ваяк-пролетары.

Год з году,
Дзень со дня
Растуць заваёвы
Адноўленых фабрык
І новых заводаў,
І моцныя

Шырэй ды глыбей
Асновы
Грамады працоўных
Комуны падводзяць.

У небыць глухую,
У бездань зьнішчэньня
Варожыя станы
Адходзяць з дакорам,
Паўстаўшая кляса
Нясе адамшчэньне
За векі пагарды,
За векі пакоры.

Нячуйнымі тэмпамі
Крочыць наперад
Краіна рабочых
Пад сыягам чырвоным
І суліць рашучым
Ды пэўным намерам
Пазьбіць капіталу
Струхлелыя троны.

Адзін ля другая—
У рады павільёны,
І іскрамі ў сэрца
Ударваюць аншлагі,
Будоўлі вялікай
Будоўлі развойнай
Вяшчаючы пасьпехі
Чырвоныя сыягі.

На цвёрдым падмурку
Колгаснага руху
Узрастае буйная
Скрозь гаспадарка;
Мінулыя зьявы—
Іх вечер разьдмухаў,
Ім песьню адходную
Воран адкаркаў.

Разгорнутым строем,
Сустрэчнасьцю плянаў
Ўсё вышай ды вышай
Растуць дасягненьні.
Іх ўзрокам празрыстым
У вечар, і ў раньне
Аглядае мудра
Важаты наш—
ЛЕНІН.

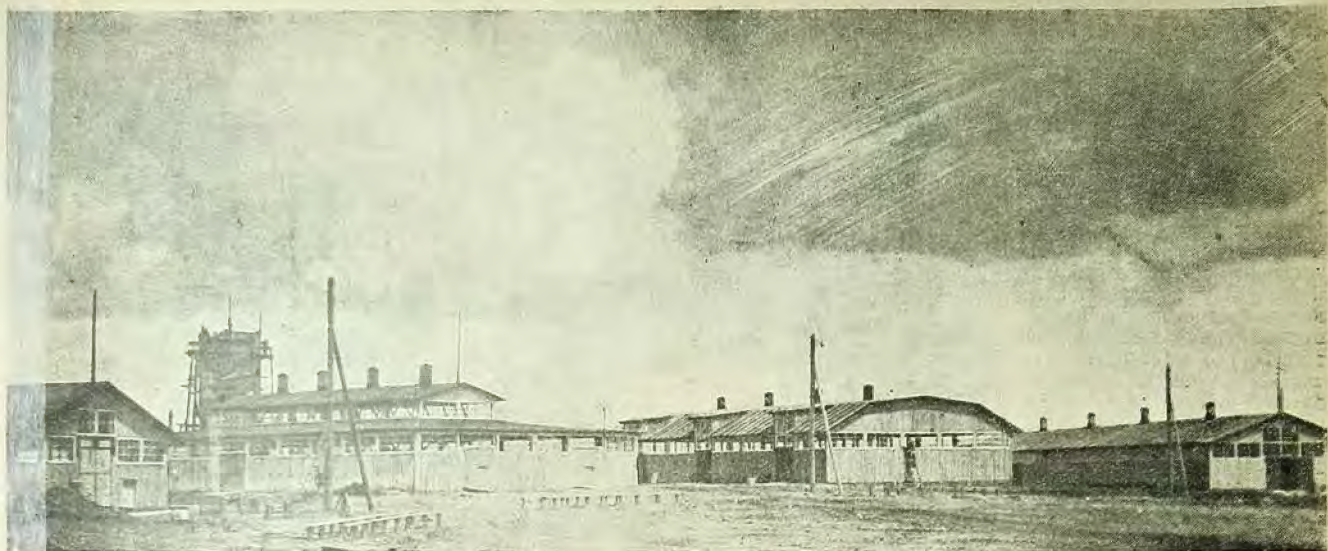
Указна рукою
Ён шлях адмячае:
Наперад!
Наперад!
З ваёўным задзе́рам!
Разворвайце межы,—
Хай трактар ступае,
Расіальвайце
Працы натхненнае
Горы.

Выразныя лічбы
Глядзяць з пяцілеткі.
Агнямі бліскучымі
Зораць паходу.
Павысіць,
Папоўніць
Будоўлі наметкі,
Наметкі наступнага,
Трэцяга году.

Сустрэньне яго
Раскалыханым уздымам,
Узнёслым экстазам
Яго агарнеце;
І з мэндлем пшавіцы,
І з доменным дымам
Ударныя тэмпы
Гартоўнасьцю
Зьлейце.

Адзін ля другога
У рады павільёны
У высі кідаюць
Жывыя імкненьні...
Мы чуем твой голас
Прызыўны,
Кіроўны
Наш мудры настаўнік,
Важаты наш—
ЛЕНІН!

12/IX—30 г.

НОВЫ КРАЙ ТУТ ПАЎСТАЎ З НАВАЛЬНІЦ...

Нарыс ПАСЬЛЯДОВІЧА.

Фото СЕМЕНЯКІ.

Адзванілі званы на званіцах
І збуйцвелі, паніклі крыжы—
Знакі цемры-імжы.

Новы край тут паўстаў з наваль-
ніцаў,

Забурлілі другія крыніцы
На шырокай Савецкай мяжы.

Якуб Колас.

Яшчэ толькі летась тут была пасека і безнадзейная пустэча. Паміж смольных карчоў, якія сотні год смакталі сок зямлі, дзе-ні-дзе, як лапікі на рваным сурдуце, былі відаць кавалкі жыта. Дробныя каласкі дачасна выцвілі ад гарачыні і ледзь трымаліся на тонкім сыябле.

— Гіблая зямля!—казалі праезджыя, глядзячы на пескавыя ўзгоркі. Тут насення не збыраеш, а ня то што з сам'ёю кар-
міцца.

Раніцою аднаго дня на гэтай пустой пасецы, як мурашкі, заварушыліся людзі з піламі, сякерамі, рыдлёўкамі. Пачаўся штурм карчэў. Трашчала, падавалася сіле людзей смольнае карэнне. Сьледам за карчавальнікамі пайшлі ратаі. Параконнымі плугамі ўзымалі цаліну, рэзалі пераплецёную карэннем зямлю выскавымі баронамі.

Потым аграномы парадкавалі заваяваную цяжкай работай зямлю. Разам з імі прышлі рабочыя-будаўнікі. Абозы лесама-
тэрыялаў, цэглы, цэманту пачалі расці з зямлі рознымі дзіўнай
формы будынкамі.

— Што гэта за выдумкі?—пыталіся праезджыя ў рабочых.—
Стары Менск будзе перабрацца сюды, ці што?

— А хіба вы ня ведаеце? Сорам, сорам! Тут-жа выстаўка
будзе. Першая ў БССР.

Людзі, якія едуць у Менск праз Камароўку, калі яны ня былі
ў горадзе больш году, зьдзіўляцца, убачыўшы тое, што сталася
ваколіцай сталіцы.

Гэтымі днямі два колгаснікі Чурыец і Дзівак з-пад Плешча-
нц, уяжджаючы ў Менск, „захварэлі“ на няведаньне. У канцы
горада на шырокім Барысаўскім тракце яны з гадзіну спрача-
ліся, размахваючы адзін перад адным рукамі. Ад таго месца, дзе
яны саскочылі, суняўшы коняй, з вазоў, як абрус на ўзбярэжжы
рэчкі, слалася шырокая белая дарога. У правы бок за агародай
з драцяной сеткі зямля стагнала грукатам новых дзіўных буды-
нкаў і цяжкім подыхам машын.

— Мы ня туды трапілі!—прагаварыў Дзівак, спрабуючы аб-
сама моц дарожнай абшывкі.—Перад Камароўкай такіх выдумак
ня было...

— Што ты чапеш, суседзе?—пачаў гаворку Чурыец.—Ня
чыло летась, затое сёлета ёсць. Цяпер не па даўнейшаму: за

дзень можа змяніцца твар зямлі. Ведаеш, як было летась у нас
да колгасу: шнур ды межы—шнур ды межы. Шчаснем
ад бильніку было пакрыта ўсё поле. Організавалі колгас, прай-
шліся ўпоперак трактарамі ды параконнымі плугамі і не пазнаць
зямлі...

Дзівак паказаў пугаўем туды, дзе на ўзгорках і нізох асели
на зямлі нябачныя раней будынкi.

— Ты ня ведаеш, што раней тут было, таму так і гаворыш.
Яшчэ летась па гэтай пасецы плуга нельга было ўставіць. Такое
было карчэў! Тут сама менш дзесяць год з вагаром душыцца
трэба было, каб выварнуць вяковыя карэньні хвоек! А ня тое,
што цэлы горад адбудаваш. Не! Мы ня туды трапілі! Заварач-
вай колы!...

Да мужчын, якія зьбіраліся садзіцца на воз, падышоў рабочы.
Ён нес у руках некалькі скруткаў дроту.

— Як нам, чалавеча, прабрацца на Камароўку?—разам spy-
талі Чурыец і Дзівак у рабочага.—Самі ня ведаем, як зблудзілі.
Ня можа-ж быць, каб Менск за адзін год так перайначыўся.
Тыя гады ездзілі і, нічога. Бяз хітрыкаў траплялі ў горад...

Рабочы весела ўсміхнуўся.

— Едзьце па дарозе, дык і сёлета трапіце.

— Куды?

— Куды мецілі.

— На Камароўку?

— На Камароўку.

— Во-о-о!

— А браткі-ж мае!

— От вам і „браткі“,—сур'ёзна пачаў гаворку рабочы.—Зразу
відаць, якім „ударным“ парадкам вы рыхтаваліся да выстаўкі.

— Мы нешта чулі...—прагаварыў Чурыец.

— Што недзе будзе...—дадаў Дзівак.

— Мала, мала гэтага!—закрываў рабочы.—Ня толькі трэба
„нешта“ ведаць пра выстаўку, але і самім штурхаць тых, хто
адстае. Вы што ў колгасе?

— У колгасе.

— Здалёк?

— З-пад Плешчаніцаў.

— Тады хадзем. Я пакажу вам з большага. А калі будзе скон-
чана выстаўка—прыяжджайце: усё агледзіце.

Яны пайшлі ля сваіх вазоў па цывёрдай, як жалеза, і гладкай,
як шкло, абшывцы дарогі. Увесь час—дзівіліся з таго, як зроблена.

— От, пачалі на вошта ўглядацца!—весела сьмяяўся рабочы.—
Няма тут нічога дзіўнага. Ня век-жа мы будзем ламаць колы
на старых каліянах. Даўно час узяцца за пабудову добрых дарог.
Матэрыялу—каменю, цэглы—у нас хопіць. Тут паказана дарога
з аднаго цэманту, там клінкерная (з цэглы) унь тая частка про-
ста выбрукавана каменем. Будзе і асфальтавая. От якія дарогі
паўніны быць у нас!

Пасьля, калі яны праз галоўны ўваход, абкручаны яшчэ рышта-
ваньнем падаліся на самую тэрыторыю Выстаўкі, Дзівак супы-
ліўся. Кідаў погляды то ў адзін, то ў другі бок.

— Тут заблудзіцца можна ў гэтым гарадку. Невядома куды бегчы, глядаць...

— А мы пойдзем вуль да таго будынку—павільёну прамысловасці. У гэтым вась рыштаваньні помнік Леніну.

— У павільёне прамысловасці будзе паказана, што вырабляюць нашы фабрыкі і заводы для сельскай гаспадаркі, для патрэб будаўніцтва, для рабочых.

— А гэта якая машына?—спытаў Дзівак, разглядаючы штуковіну, падобную на вялікую сячкару.

— Сіласарэзка. Выраблена на Гомельскім заводзе Сельмаша. Гэты завод пастаўляе такія машыны для ўсяго Савецкага Саюзу. Там пад навесам убачыце бэтона-мяшалкі, што выраблены на заводзе „Пролетары“ ў Гомелі. Вуль машына для размолу вапны Менскага заводу „Комунар“. Да рэволюцыі гэтыя заводы былі толькі майстэрнямі. Цяпер яны выпускаюць прадукцыю на мільёны рублёў. Тысячы ударнікаў-рабочых вырабляюць машыны для сацыялістычнай перабудовы вёскі. У гэтым будынку паказаны нашы дасягненні па металы-прамысловасці, горнай, швейнай, тэкстыльнай, папяровай, махорачнай, шкляннай, гарбарнай, хэмічнай, тарфяной і іншых відаў. Наша краіна з краіны выключна земляробскай ператвараецца ў краіну земляробча-індустрыяльную. Вялікія заводы-заводы адзін за адным грузілі асядаюць на зямлю.

— І ўспомніць толькі, што было раней!—пачаў Чурынец.— Руіны пакінулі нам белапалыкі пасля свайго адыходу. А цяпер дзіву даецца, што сталася. Кулы ні ткнуцца—завод, фабрыка.

Скручваючы напярэсу, рабочы дадаў:

— Лік рабочых, занятых у буйнай прамысловасці, расце з кожным годам. Калі, напрыклад, у 1926 г. было 27.850 чал., дык сёлетамы маем 56.348.

— А пра новых людзей-калгаснікаў ты забыўся? Сталі новымі ня толькі палі, але і людзі.

— Будзе і пра новых людзей і пра быт. Унь той будынак спецыяльна прысасаваны пад экспанаты працы і быту. Усе там ёсць: і старая вёска і новы сацыялістычны горад. Тут ужо знікаюць межы паміж „горадам“ і „вёскай“. Усюды будуць аднолькавыя гігіенічныя дамы, раскошныя сады, клубы, асьлі, школы. Дзівак здзіўлена кінуў галавою.

— Але якія спецыялісты тут усе рабілі! Та-ж трэба даду-мацца да такой дасканалай і прыгожай работы.

— Так. Тут папрацавалі і спецыялісты. Лепшыя работнікі былі закліканы сюды. Іх веды поўнасьцю скарыстаны для таго, каб паказаць у вялікім і прыгожым палабенстве тое, што ў нас ёсць у краіне, паказаць усе нашы магчымасці для далейшай пераможнай хадзі па дарозе да сацыялізму...

— Як-жа будзе з дастаўкай глядачоў?—спытаў Чурынец.— Пехатою будуць ісьці з вокзалу, ці як?

— А трамвай навошта? Глядзець унь пайшоў вагон. Да самых варот выстаўкі правялі. Тут яшчэ ёсць сталаўка, якая будзе адпускаць 5000 абедаў штодзень. З таго боку—адкрытая сцэна, дзе будуць праводзіцца сходы, чытацца лекцыі. Далей. Вам трэба накіраваць сьпешную тэлеграму, ліст, выпісаць газэты, журналы. Калі ласка! На выстаўцы ёсць і пошта...

Яны не змаглі аглядаць усяго, што рыхтавалася для вялікага паказу, вялікай школы сацыялістычнага будаўніцтва. Коопэрацыя, друк, саматужная прамысловасць, шліхі зносін, асьветныя ўстановы—усё гэта сьпешным парадкам рыхтавалася для агляду працоўнымі; у звычайным выглядзе, у дыяграмах, плякатах. Цэлыя будынкі, садоўніцтва, гародніцтва. На ўзгорку стаяў спецыяльны завод для перапрацоўкі садавіны.

— А тут будынак мэханізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі,—прагаварыў рабочы, калі яны падышлі да двухпавярховага будынку.— Тут паказаны машыны, што вырабляюцца на беларускіх і Саюзных заводах. Паказана, як гэтыя машыны ўжываць. Трактары ўсіх відаў, жніўкі, плугі, сартыроўкі, сеялкі. Немцы прыслалі на выстаўку сартыроўку, якая прыводзіцца ў рух моторам і прапускае ў дзень да 2 тысяч пудоў зерня.

Будзе тут і першы савецкі камбайн, які паднесены ў пала-рунак XVI зьезду партыі. Камбайн—машына, якая адначасова жне, малюць, арфуе і сыпае ў мяшкі зерня.

— А гэта што за драбінкі,—спытаў Дзівак, глядзячы на нейкую павозку.

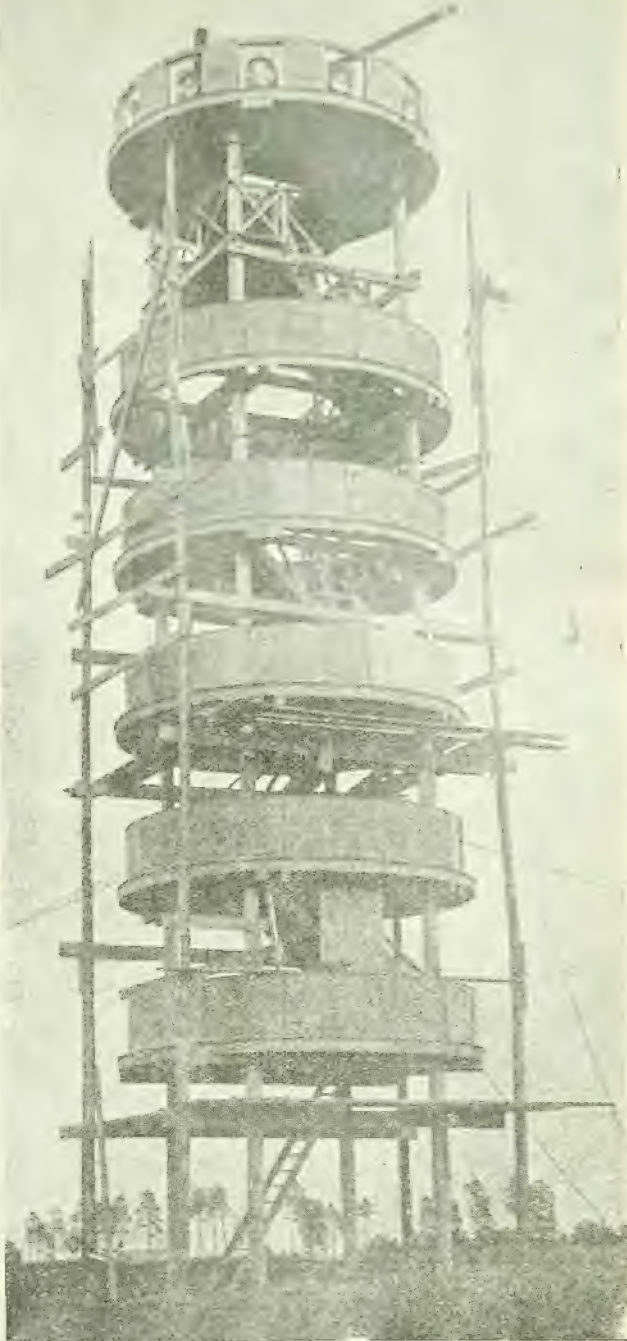
— Электрычная тачка. У сярэдзіне ёсць электрычныя батарэі, якія прыводзяць у рух мотор. На гэтай „драбінцы“ можна везці 90 пудоў. Выраблена такая машына на савецкіх заводах.

— От, каб у наш колгас такую штуковіну!—прагаварыў Чурынец.

— Гэта дзіва, дык дзіва!

— Няма тут нічога дзіўнага. Калі пра такія машыны ў паасобнай гаспадарцы і ня сынілася, дык колгасам усе можна зрабіць. Толькі на аснове машын зацы, на аснове індустрыялізацыі можна перабудоваць сельскую гаспадарку на сацыялістычны лад.

Людзі пайшлі на поле. Жыта, авёс, лён, каноплі, гарох, пшэ-ніца, сланечнік, кукуруза—дралі крэпкім карэньнем зямлю.

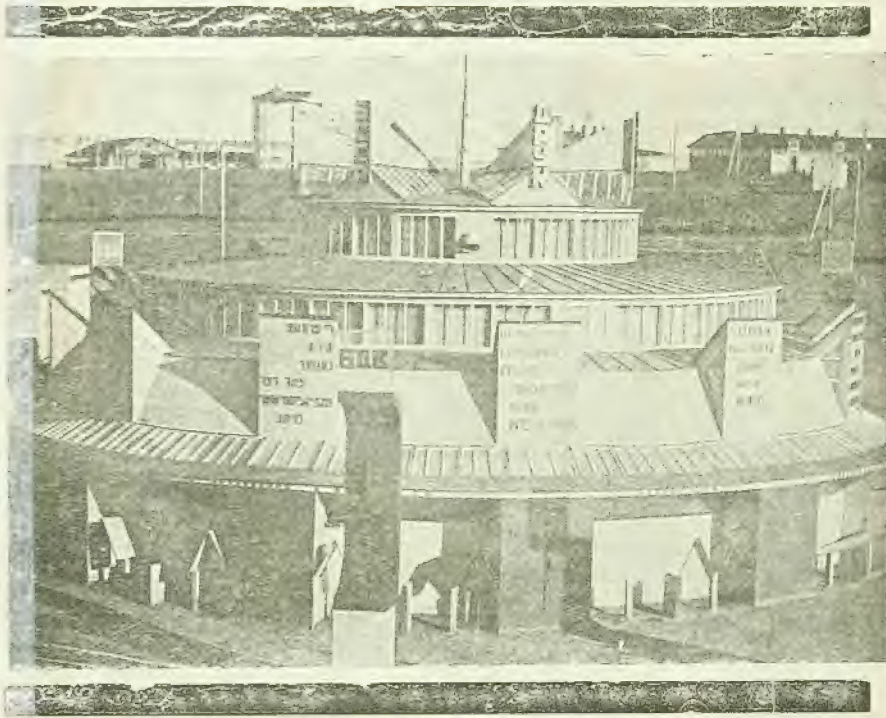
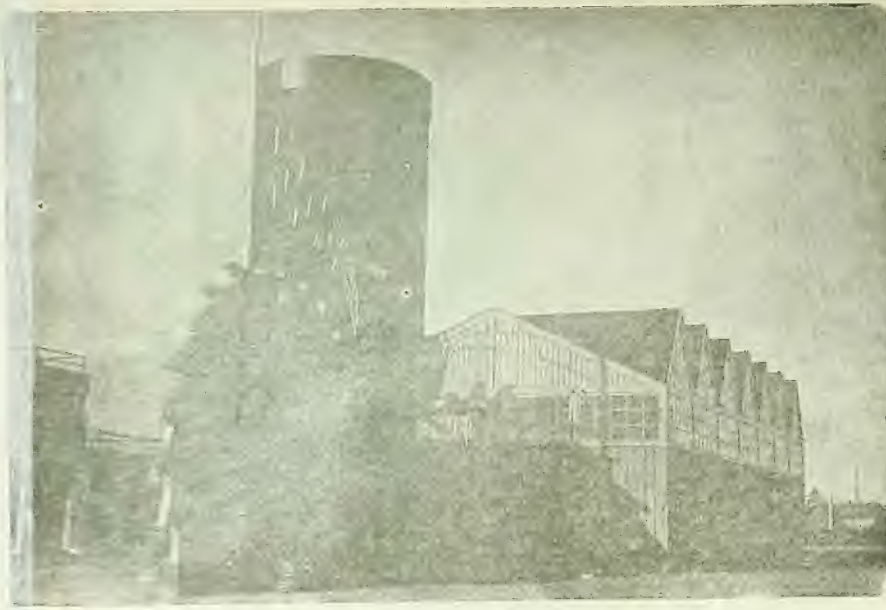

С.-г. выстаўка. Прожэктарная вышка.

— Такія ўрадажкі павінны быць у кожным колгасе, саўгасе, у кожнага беляка і сярэдняка. Трэба толькі апрацаваць і ўгна-іць зямлю так, як раіць навука...

Вечарэла. Чырвоны круг сонца павольна асядаў на заходзе. Ад будынкаў пабеглі ледзь прыметныя мені. Горад гулеў, гру-каеў заводамі, трамваямі. Увільнаўся ў сінюю вышыню гмахамі новых будынкаў.

Яны ехалі і ўсё аглядаліся на тое месца, дзе летась было сплеченая карэньнем пасека. Ад яе не засталася і сьледу. Адзін за адным тут усталі а зямлі дзіўныя будынкі. А далёка пад лес, на самым узгорку, вячэрняе сонца гуляла на бліскучым шкле прожэктараў, што пастаўлены на высачэнных вежах.

Па гарадох і вёсках, па палех і ў лясках Беларускай Савецкай Рэспублікі нябачанымі тэмпамі будуюцца новыя сацыялістычныя жытццё. Вырастаюць волаты індустрыі, могутныя электрастанцыі, калектывізаваныя сельскія гаспадаркі. Па сацыялістычнаму перакраіваецца твар беларускай зямлі пад кіраўніцтвам партыі Леніна. Няма куточку ў БССР, дзе-б не будавалася новае жытццё, якое выкарчоўвае рэшткі нявольніцтва і немры, — спадчыну капіталістычнага панавання.

Гэтае вялізарнае будаўніцтва раскінута па ўсіх кутках Беларусі. Цяжка ахапіць похам усё зробленае, цяжка ўявіць сабе ўсю веліч тае працы, якая прароблена працоўнымі масамі за 10 год вольнага жыцця. На руінах выраśli гмахі, на пажарышчах выраśli фабрычных гарады і калектывізаваныя вёскі.

Усё гэтае паказвае раскінутыя на 40 гектараў тэрыторыі І Усебеларуская выстаўка сельскай гаспадаркі і прамысловасці. Выстаўка ня толькі паказвае дасягненні, ня толькі паказвае зробленае, але і вучыць, як трэба працаваць. На выстаўцы паказаны лепшыя навішныя дасягненні нашай тэхнікі, нашай прамысловасці, нашай сельскай гаспадаркі. Выстаўка з'яўляецца тым участкам, дзе паказаны лепшыя формы політэа і вострачай змычкі рабочае класу з працоўнымі масамі сялянства.

На эдымках

- 1) У цэнтры: уваходная арка.
- 2) Злева: 1) надворны выг.
- 2) павільён транспарту.
- 3) Справа: 1) сілосная вежа і
- выгляд павільёну белдзя

сучаснага праваслаўя ў СССР—намеснік патрыярша і месцаблюсыццеля мітрапаліт Сергі, мітрапаліты—Серафім, Аляксей, Філіп і іншыя.

А пра тое, што рабочыя і бядняцка-серадняцкія масы паступова вызваляюцца ад рэлігійнага дурману, што ўплыў рэлігіі з кожным годам у гэтых масах падае ўсё больш і больш—гэта таксама ніколі ня было сакрэтам для замежных мракабесаў, пра гэта вядома даўно ўжо ведалі ад сваіх агентаў і папа рымскі і архібіскуп кентэробэрыіскі.

Справа тут, вядома, ня толькі ў зачыненні царкваў працоўнымі, ня толькі ў падзенні рэлігійнасці між мас савецкіх рабочых і сялян, не фантастычных „ганеннях“ духоўніцтва.

Мы пасляхова праводзім ліквідацыю кулацтва як класы, мы самым рашучым чынам знішчаем усе рэшткі капіталізму ў нашай краіне. Мы ажыццяўляем наш пяцігадовы плян вялікіх работ, мы сур'ёзна будзем соцыялізм у краіне саветаў.

Вось гэтыя нашы поспехі на фронце барацьбы з кулацтвам і на фронце соцыялістычнага будаўніцтва і трываюць буржуазію, трываюць яе агентаў—папаў рымскіх і архібіскупаў кентэробэрыіскіх.

Ліквідацыя кулацтва як класы, гэта ня толькі рашучы ўдар па рэштках капіталізму ў Савецкім Саюзе, гэта ня толькі рашучы ўдар па нашых унутраных ворагах—па кулаччу, па царкоўніках, па нэлманах. Гэта рашучы ўдар і па нашых ворагах на той бок барыкад, гэта разбурэнне ўсіх іхных надзей на рэстаўрацыю капіталізму ў Савецкім Саюзе.

Вось чаму цяпер паднялі такі зьвярыны вой мракабесы Захаду, вось чаму яны так моцна крычаць цяпер усюды пра „ганенні“ на рэлігію ў Савецкім Саюзе, вось чаму яны так ліхаманкава рыхтуюцца да „крыжовага паходу“ на СССР.

А ў працоўных масах Савецкага Саюзу сапраўды робіцца вялізны культурны зрух у бок вызвалення рабочых і сялян

з-пад улады рэлігійнага дурману. Дзесяткамі, сотнямі—паводле пастаноў агульных сходах рабочых і сялян—назаўсёды зачыняюцца царквы, касцёлы, сынагогі, робяцца дамы культуры, клубы, бібліятэкі, хаты-чытальні. Замест шахрайскіх казаньняў царкоўнікаў пра „ўваскросьцаньне з мёртвых“ Ісуса хрыста, што ніколі не існаваў, у гэтых бывалешніх царквах, сынагогах, касцёлах чытаюцца працоўным навуковыя лекцыі, навукаюць грамадзе няпісьменных, знаёмяць з пролетарскаю культураю адсталых і цёмных.

А з царкоўных званіц, зноў-жа паводле пастаноў рабочых сходаў, адймаюцца званы і метал адсылаецца на заводы, каб будаваць трактары, сельска-гаспадарчыя машыны.

Прыціхае паступова на прасторы ўсяго Савецкага Саюзу гуд званаў—сымбаль рабства, цемры, някультур'я. Замест яго—замест гэтага папоўскага гуду званаў—усё машын і машын чуюць гуд машын, гуд трактароў, гуд новага радаснага соцыялістычнага побыту.

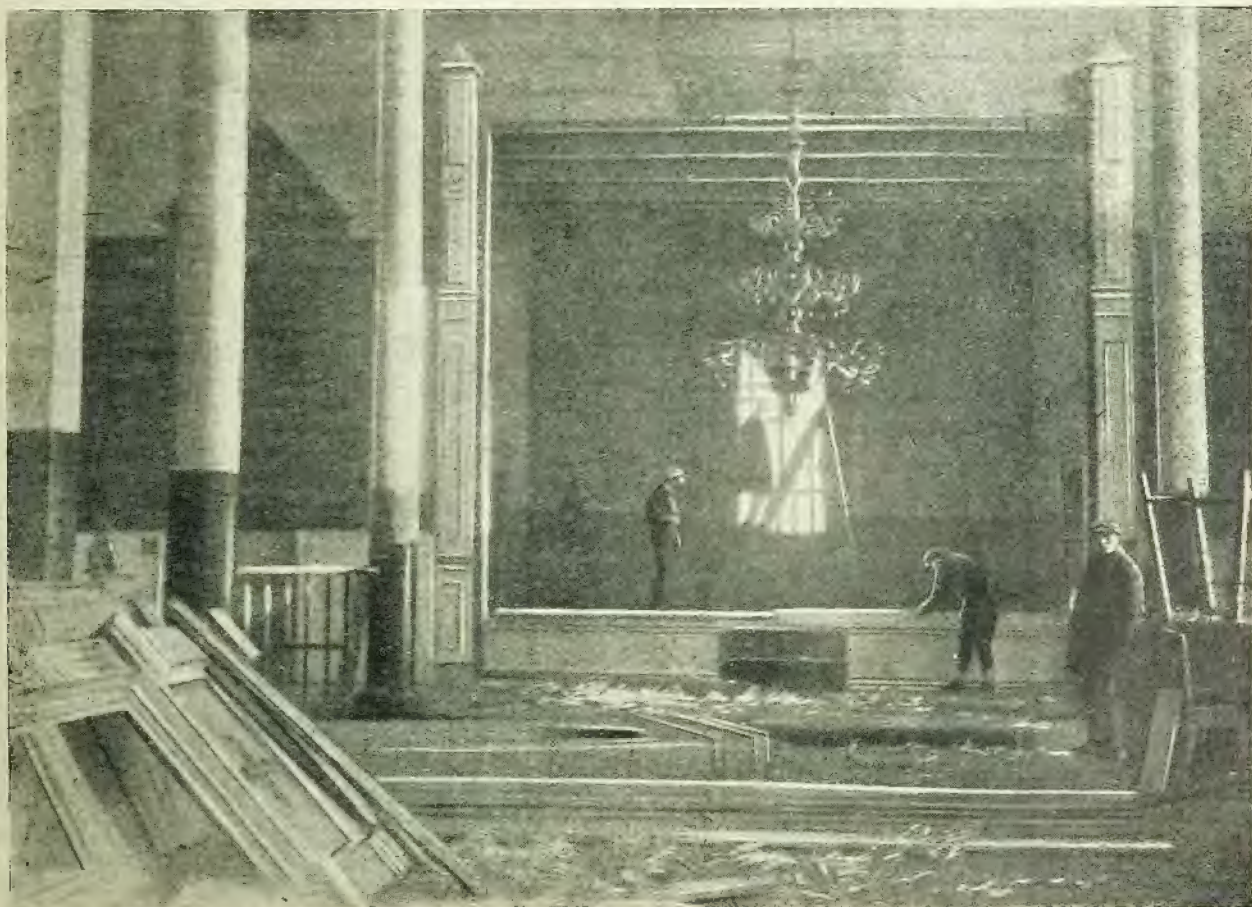
Вялікдзень, як і ўсе царкоўныя сьвяты служаць для царкоўнікаў вельмі добрым спосабам рэлігійнае агітацыі. Яно скарыстоўваецца імі для прапаганды сваіх контр-рэвалюцыйных ідэй, для расьсеву сярод працоўных нацыянальнае няроўнасці, шовінізму ўсіх колераў і адценьняў, антысэмітызму.

Вызваленнем ад рэлігійных ланцугоў працоўным, гэтае папоўскае сьвята не патрэбна. Тым больш, непатрэбна, што і самога „героя“ гэтага папоўскага сьвята—хрыста, як вядомае гістарычнае асобы ніколі ня было.

А раз ня было хрыста—значыць ня было ні яго „нараджэньня“, ні яго „страшчэй“, ні яго сьмерці на крыжы, ні яго „ўваскросьцаньня з мёртвых“.

Не патрэбна нам гэта сьвята—сымбаль цемры, рабства, някультурнасці.

Мы заняты іншаю, бясконца больш важнаю і тэрміноваю справаю—будаўніцтвам соцыялізму ў рэспубліцы працы

У вёсцы Саламарэчча, Заслаўскага раёну (Меншчына) сяляне перарабілі царкву у клуб. На нашым здымку адзін з момантаў перабудовы царквы.

У ПАХОД СУПРОЦЬ

ЦАРКВА была, ёсць і будзе ворагам усяго жывога. За ўвесь час свае гісторыі, царква заўсёды ішла ўперадзе мершывакоў. Зусім натуральна, што і зараз царква барэ пад сваю абарону нэпмана, кулака, бандыта, — усякага, хто выступае супроць дзяржавы рабочых і працоўных сялян. Ваўкіная царква, верная сваім гістарычным рэакцыйным традыцыям, імкнецца і зараз заняць першае месца ў той контррэвалюцыйнай вайне, якую супроць нас рыхтуе сусьветны капітал. Папа рымскі зусім адкрыта заклікае да крыжовага паходу на СССР.

Чаму?

Пасляхоўны рост сацыялістычнага будаўніцтва няўхільна выклікае рост бязбожжства. Ня толькі рабочыя, але і цэлыя вёскі адмаўляюцца ад рэлігійных звычаяў і забабонаў, патрабуюць зачынення царкваў, касцёлаў, сынагог і перадачы іх пад клубы, школы, бібліятэкі. Пра рост бязбожжа лепш за ўсё гаворыць замена самымі працоўнымі царкоўных святцаў дзяцямі „індустрыялізацыі“ у горадзе і „ kolekтыфікацыі“ на вёсцы. Паўсюды ствараюцца ячэйкі бязбожжыкаў, расьце попыт на антырэлігійную літаратуру. І чым хутчэй наша краіна будзе пасоўвацца на шляху да сацыялізму, тым больш будзе расьці бязбожжства.

Працоўныя масы Савецкага Саюзу, засучыўшы рукавы, з вялікім энтузіязмам і ўпартасьцю будуць новую сацыялістычную грамаду. Для гэтага патрэбна дапамога навукі і тэхнікі і ніякія молебны тут, бязумоўна, не дапамогуць. Працоўныя масы добра зразумелі, што іх клясавыя ворагі імёна таму абралі рэлігію сваёй зброяй, бо царква дапамагае ім трымаць рабочых і сялян у пакорлівасьці. Гэта было ў часе грамадзянскай вайны, калі духавенства служыла на карысьць контррэвалюцыі.

Духавенства арганізоўвала свае „палкі Ісуса“, прымала ўдзел у карных экспэдыцыях, агітавала салдат белага войску, што, забіваючы камуністых і выступаючы супроць рэвалюцыі, яны змагаюцца за хрыста.

Малюнкi зьлева: 1) Прыстасавалася зараз сялянамі пад клуб Саламарэчынская царква, якая, відаць, раней была касцёлам, бо ў разабраным барахле знойдзены і „багі“, якім некалі кланяліся і прасілі адпушчэньня грахоў католікі. 2) Па ўсёй БССР хваляй пранесьліся паставы рабочых і сялянскіх сходаў, каб званы пераліць на трактары. На фото: зьнімаюць званы.

Малюнкi ў сярэдзіне: 1) Пераабсталяваючы Саламарэчынскую царкву, фізкультурнікі знайшлі вялікую

колькасць царскіх папярковых грошай. На фото: зьнятыя з царквы званы і грошы. 2) Адзін з старых сялян Гатавінскага сельсавету, прысутнічаючы пры зьняцьці званой.

ДПРОЦЬ БАГОЎ!

Працоўныя масы ўбачылі, што царква і духавенства на баку іх адвечных ворагаў—фабрыкантаў, абшарнікаў і кулакоў. Усё гэта лепш за ўсё выкрыла класавы твар царквы і канчаткова падарвала веру ў бога.

Контррэвалюцыйная роля духавенства асабліва яскрава выявілася зараз, калі рабочыя і сяляне магутным колектывам узняліся за перабудову краіны на новы сацыялістычны лад. Стагодзьдзямі вучыла царква пакорліва пераносіць зьдзек і эксплёатацыю. Заўсёды, калі працоўныя масы ўзнімаліся на змаганьне з эксплёататарамі і дармаедамі, поп з крыжам выступаў на баку прыгнятальнікаў. Зараз, калі працоўныя масы зьнішчаюць кулака як класу і выціскаюць нэпмана з яго эканомічных пазыцый,—ён таксама выкідае на сьметнік гісторыі і царкву.

Усякае сьмяццё, пустазельле, шкоднікі і дармаеды, усё што шкодзіць будаваць новае, будзе адкінута і зьнішчана. Ленін гаварыў—«сіла прывычкі мільёнаў—страшная сіла». Будаваць сацыялізм ужо ўвайшло ў прывычку мільёнаў і дзясяткаў мільёнаў рабочых і сялян. Гэтая сіла надзвычайна страшная, моцная. Гэта сіла ламае, крышыць на сваім шляху ўсё, што шкодзіць.

Царква—шкодзіць. Царква, касцёл, сынагога робяцца клюбам кулакоў, нэпманаў, былых афіцэраў, усіх вездаволеных дыктатурай пролетарыяту. Абязбройваючы сваіх класавых ворагаў, працоўныя забіраюць у іх царкву—іх клюб, прыстасоўваючы гэтыя памяшканьні пад культурныя ўстановы, для змаганьня з цемрай і забабонамі.

Мы цяпер выяўляемся сьведкамі факту сусьветна-гістарычнага значэньня—працоўныя масы сотнямі зачыняюць царквы, адракаюцца ад рэлігіі. Ухваляючы пастанову аб арганізацыі колгасу, сяляне ўхваляюць таксама аб зачыненні царквы. Вера ў сілу колектыву несумяшчальна з верай у бога. На запытаньне: «Якая твая вера»—Аўгуст Бэбэль адказаў: «Хрысьціянства і сацыялізм супярэчаць адзін аднаму, як вада і агонь».

Мы цяпер выяўляемся сьведкамі факту сусьветна-гістарычнага значэньня—працоўныя масы сотнямі зачыняюць царквы, адракаюцца ад рэлігіі. Ухваляючы пастанову аб арганізацыі колгасу, сяляне ўхваляюць таксама аб зачыненні царквы. Вера ў сілу колектыву несумяшчальна з верай у бога. На запытаньне: «Якая твая вера»—Аўгуст Бэбэль адказаў: «Хрысьціянства і сацыялізм супярэчаць адзін аднаму, як вада і агонь».

Мы цяпер выяўляемся сьведкамі факту сусьветна-гістарычнага значэньня—працоўныя масы сотнямі зачыняюць царквы, адракаюцца ад рэлігіі. Ухваляючы пастанову аб арганізацыі колгасу, сяляне ўхваляюць таксама аб зачыненні царквы. Вера ў сілу колектыву несумяшчальна з верай у бога. На запытаньне: «Якая твая вера»—Аўгуст Бэбэль адказаў: «Хрысьціянства і сацыялізм супярэчаць адзін аднаму, як вада і агонь».

заявіў: «Адслужылі вы (званы) службу папам. Цяпер ідзе на індустрыялізацыю. 3) Удзельнікі сходу, якія прывезлі на завод «Комунэр» (Менск) металічныя рэлігійныя прылады, каб ператаніць на патрэбы індустрыялізацыі.

4) Абоз з рэлігійнымі прыладамі уяжджае на панадворак зав. «Комунэр» (Менск). 5) Старшыня Гатовінскага с.с.т. Андрэй Бурэка, які арганізаваў перадачу царквы пад клуб. 6) Здымаюць крыжы з царквы і замяняюць іх чырвоным сьцягам.

Малюнкі справа: 1) Зьнятыя званы. 2) Менскія комсамольцы-фізкультурнікі даламагаюць рэлігійны газэту для саўгасу ў Гатовінскім с.с.т.

АПАВЯД. КАЛЬТОФЭН
Мал. Г. Нікіца

ГЭТА адбылося ў 1927 годзе, у Італіі, яшчэ да таго, накуль фашызм і царва не стварылі свайго братэрскага саюзу, найчарнейшага з усіх конкордатаў сусьвету.

У адну лютаўскую раіцу, калі неба сінепа над горамаі блакітным шоўкам і калі Міжземнае мора блішчала, пібы залішчае люстэрка ў прамежных веснаваго сонца, „Італія“, гатовая да ад'езду, калыхалася ля выгрузальнага мосьнікі. На задняй палубе, дзе звычайна знаходзіліся пасажыры першай клясы, сяззелі два пролетары: машыністы і першы матрос. „І я табе кажу, што мы атрымаем конкордат!“

„Не, мы не атрымаем! Мы маем-жа Мусоліні!“
Машыністы засьмяяўся. „Якраз таму, што мы яго маем, мы атрымаем конкордат!“ Матрос пачырванеў ад злосьці: „Ты бальшавік, і калі-б ты ня быў маім лепшым сябрам, я-б даказаў на цябе...“ Машыністы зрабіўся сур'езным: „І чым ты быў, калі мы займалі вэрф? І ці ня ўсе мы штурмавалі фабрыку і кідалі прадырэмцаў у вастрогі? Ці ня быў ты разам у першых шэрагах?“ „Гэта было тады! Сёньня ведаю я, што мы тады памыляліся!“ „Наколькі?“ „Бальшавізм не падыходзіць да Італіі!“ „І фашызм падыходзіць найболей, думаеш ты?“. Матрос кінуў: „Ён ёсць паралельлю бальшавізму, таксама ён змагаецца супроць адурачання народу царквой!“ „Чаму-ж тады наша выснапахваўная законная ўлада, ня глядзячы на паказную варожасць да царквы, прыхільнічае сёньня гэтай дурной процэсі і нават будзе прымаць у ёй удзел?“ „Яны ня будуць браць удзелу!“ — настойваў матрос на сваім. Машыністы пажаў плячыма. „Рагуша аздоблена як і прыватныя дамы. Мясцовая газета патраціла цэлую старонку на тое, каб паведаміць пра наведваньне старога мёртвага чэрапа. Наша суровая цензура не перашкаджае, калі прэса старонкамі паведамляе пра бюсэнсную балбатню, якую даў нейкі дурны за некалькі стагодзьдзяў да нас. Калі-б ён жыў сёньня, ніводнага разу ня здолелі-б яго прыяцелі захаваць яго ад вар'яцкага дому...“ „Толькі час давадзе, ці меў ты рацыю!“ — перабіў яго матрос.

Хлапец у зашмалцованым алеем кіцелі зьявіўся на сходах: „Аллэ! Яны ідуць!“ Абодва ўскочылі і машыністы патрос руку прыяцеля: „Сапраўды, колега, час гэта давадзе, яны патрэбны адзін аднаму“.

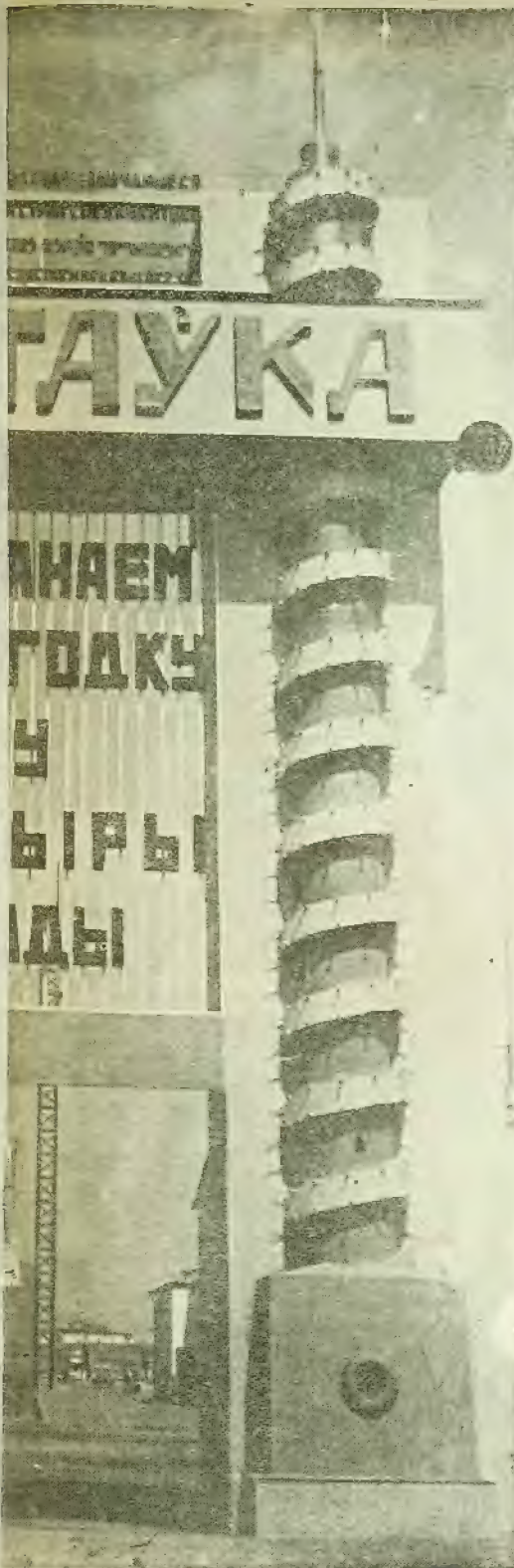
Яны пайшлі. Наперадзе хор. Пазадзі епіскап, пад блакітным, багатым на золата, балдахінам, у чырвонакардынальскім адзеньні. Потым пань, у пярэстых рызах, езуіты пад вялікімі шляпамі, кляшторнікі ў цёмным манашаскім адзеньні, шляхетныя цывільныя, багатыя жанчыны і дзеці; залатая адзнака фашызму на грудзях: прадстаўнікі фашыскага гарадзкага брацтва. Паліцыя — дзяркаўная паліцыя! — стаіць шпалерамі, паміж якіх рухаецца процэсія. Гуляшчыя разьня таўпіцца вакол: адны з тунаверуючым зьдзіўленьнем, другія з таёмным ківаньнем галавой, трэція з адкрытай ненавісьцю: „Ці будзе калі канец гэтаму палку папоў?“ Сірэна загула, карабель адплыў, каб адправіцца за адным мёртвым чэрапам, які рабіў на краіне падарожжа ў мэтах прапагандаваньня царквы. Шлях туды адбыўся гладка. Пунктуальна яны прыбылі ў Лекко, а некалькімі гадзінамі пазьней на борт прыбыла ўрачыстая процэсія чэрапоў. Карабель адплыў.

Як надзвычайна калыхала на зваротным шляху. Машыністы павінен быў трымацца за падважнік, каб не паваліцца. Маладая качагар спатыкнуўся і засьмяяўся: „Эгэ, сьвяты чэрап зацяжыў!“ Калі яны міналі закругленьне, цяжкая скрыня нахінулася на бок і доўгі час не хацела паднімацца. „Там нешта не ў парадку!“ — прабурчэў машыністы. Ён пабег назад і адкрыў люк у ніжняй частцы, дзе была сьветлая рыса, мяжа найглыбейшага апуканьня ў ваду? Колькі ён ня шукаў, ён яе не знайшоў. Яго спрактыкаванае вуха пачула ўнізе падазронае булькатаньне. Ён на мігі падазваў маладога качагара. Абодва прыкленчылі перад люкам, кішэньвы ліхтарнік кінуў свой сноп сьвятла ўніз. Белыя пузырыкі ўзьнімаліся, круцячыся з глыбіні; белай рысай сылду. Мабыць вада даўно пакрыла яе. Карабель быў з дзіркай. „Мы павінны зьвярнуцца“ — сказаў машыністы. Ён ужо быў ля гаварыльнай трубы. Гэта было віной капітана, што яны не павярнуліся. Машыністы лепш ведаў пра небяспэку.

Ледзь праз гадзіну пазьней струменіла вада праз падлогу машынінага аддзяленьня. Струмені булькаючы крынічылі са ўсіх дзір. Стомлена працавала машына; пужліва прыслухоўвалася каманда да яе стомленага пульсуючага біцця. Як толькі плыў карабель...

Епіскап падняўся на капітанскі мосьнік: „Мы маем моцнае спазьненьне, капітан! Што здарылася?“ Капітан быў блядым і нэрвовым: „Нічога, нічога“, Унізе, у машынінамаддзяленьні, стаялі два пролетары ў вадзе да кален. Гэта паднімаецца і паднімаецца; калі яна дасягне агню, тады ўсё скончана! Адзін за адным, матросы і капітан, спускаліся па проста спадтай лесьвіцы ўніз. „Як справы?“ — „Што мы робім?“ — пытаўся капітан. ... езуіты пад вялікімі шляпамі, кляшторнікі ў цёмным адзеньні, шляхетныя цывільныя.

Лепшымі ўзорамі, лепшымі фабрыкамі і заводамі, лепшымі калгасамі і саўгасамі выстаўка ня толькі агітуе, але і пераконвае аб пераважнасці сацыялістычных метадаў гаспадарання, аб пераважнасці калектывізацыі і новага быту ў сельскай гаспадарцы.

Выстаўка мае 36 павільёнаў, апрача рознага роду павяцяў. Працуе спецыяльная паходная друкарня, якая выпускае газету Выстаўкому "Сацыялістычная рэканструкцыя". Багата запісаў аб сваіх уражаннях аб выстаўцы, якія пакідаюцца экскурсантам, сьведчыць, што ў БССР даўно насыпела патрэба ў арганізацыі падобнай выстаўкі, якая б відавочна вучыла заўважання калгасніка як лепш будаваць новае жыццё, як хутчэйшымі тэмпамі дамагчыся лепшых вынікаў. І-я Усебеларуская выстаўка гэтакму шчыра.

Павільён механізацыі сельскай гаспадаркі, трактары і камбайны, макет Азіістану і павільёны прамысловасці яшчэ раз падкрэсліваюць вялікую ролю сацыялістычнай прамысловасці і рабочае класы ў сацыялістычнай перабудове вёскі і ўсяе народнай гаспадаркі.

Уся выстаўка з яе экспанатамі лепш да ўсё паказвае чаго дасягнулі работнікі селяне да 10 год вольнага жыцця, і як шанавань і абараніць трэба тое, што мы здзяляем у змаганні са злымі і сусветнымі імпрэлістамі.

яд павільёну механізацыі і электрыфікацыі

павільён буйнай рагатай жывёлы; 2) знадворны жывадавецтва.

Дамі, кале
полкеты

ТРЫВОГА

Нарыс БЯЛІНЫ-ПАДГАЕЦКАГА

(Малюнкі з мінулага).

ПАРЫЖ спаў. Ціха плыў месяцчак сярод хмар, заліваючы вялікі горад — сталіцу французскай рэспублікі — сваім халодным бязжыццёвым святлом. Пад яго заліўнымі праменьнямі і шырокім авеню, і шматпаварховым часам даўноснай архітэктуры дамы і велічынныя помнікі — усе прыймала якісьці нерэальны, фантастычны адбітак, усё здавалася, як-бы жыло сваім асаблівым „начным“ жыццём. Здавалася, як-бы блукнеш ты ў зачараваным фэямі горадзе, здавалася, як быццам жывеш ты ў якімсьці несапраўдным казачным свеце.

Задумліва коціць свае ціхія воды Сена, а асьветленыя месяцчакм гігантымасты, якія залучаюць абодва яе берагі, падаюць нейкі е асаблівае ачараванне начному ландшафту.

Спаў Парыж пасля працоўнага, поўнага ўсялякіх хваляваньняў дня, ня гадзячы на адносную блізкасьць фронту, а часам бурліва праведзены ў кавярнях і барах вечар. Было ціха. Так ціха, што крокі рэдкага ў гэты час пазарожнага-гулякі, які спазьніўся, або простытуткі, якая вярталася дамоў з сваім сумным заробкам — гулка гудзелі ў начным паветры, парушаючы сваім назольным шумам цішыню цёплай восеньскай ночы.

Ітак, горад спаў. Толькі месяцчак з сваёй бледнай хворай і сьмешкай, то хаваючыся, то зноў выглядаючы з-за хмар, ціха плыў над ім.

У вялікім і хмурым, казарменнага выгляду доме ў кляіган-мурскіх варот¹⁾ таксама ў гэты час усе спалі. Цяжкі адзінаццацігадзіны працоўны дзень на заводах і фабрыках прымушае моцна адчуваць яго. Дзе тут думаць аб паштах і скоках. Як-бы хутчэй дабрацца да ложка, а галавой заканацца ў коўдур і спаць да раніцы цяжкім сном, які не дае сапраўднага накою і сапраўднага адпачынку.

— А Жульеты ўсё няма і няма, — непакоячыся гаварыла свайму мужыку Леа, ужо некалькі разоў падыходзячы да дзьвярэй і пазіраючы на сходы. — Колькі разоў гаварыла я ёй вяртацца дамоў пры сьвятле. У горадзе ўначы так рызыкаўна...

— Можна быць заначвала яна ў мадам Жаро, — пазыхаючы адказаў свайёй жонцы муляр Густаў. — Ну, кладазіся, Леа... Заўтра, сама ведаеш, рана ўставаць патрэбна.

Пагасла электрычнасьць, змоўклі размовы... І толькі мернае храпеньне заснуўшага будаўніка парушала ночную цішыню маленькай кватэры муляра Густава.

Але што гэта? Што гэта за жудасны жалобны гук нечакана ўварваўся ў пануючую цішыню ночы? Вось ён шырыцца, расьце, напаўняючы непакоем і сумам усхваляванае чалавечае сэрца. Гэта „Gotha“²⁾, гэта немцы, гэта „allerte“, гэта непакой.

Момент! — пагасла электрычнае святло, выключанае на галоўнай электрастанцыі гораду. І Парыж ціхі, непакойлівы апусьціўся ў поўную самаўладную цемь.

У дамох, у пансіёнах — усюды, дзе толькі жывуць у Парыжы людзі — падымаецца гармідар. Мітусяцца запаленыя дрыжачай ад хваляваньня рукой сьвечкі, мужчыны і жанчыны, старыя і маладыя, амаль голыя, з крэсламі і лаўкамі ў руках, кідаюцца ўніз па сходах, сыпяшыцца яшчэ да пачатку бомбардаваньня гораду пасыпцёў у вырабавальныя склепы ад разрыўных знарадаў.

— Хутчэй, хутчэй ўніз! — крычаць адны, асабліва нервовыя.

— Не, немцы яшчэ толькі пераляцелі мяжу, — супакойваючы, гавораць другія. У нас яшчэ да пачатку бомбардыроўкі цэлых дваццаць хвілін у распараджэньні!

А сырэнэ ўсё гудуць і гудуць, прымушаючы мацней бьцца сэрца, кідаючы ў душу якіхсьці незразумелы непакой.

Але ўвогуле прызвычаеныя да такіх начных нападаў, якія адбываліся амаль штодзённа, парыжане ня вельмі хваляваліся і

„Галерэя боек“ у Вэрсальскім палацы, дзе быў падпісаны мір, які паклаў канец імперыялістычнай вайне 1914—1918 году.

адчувалі сябе ў ратавальных скляпах зусім як дома. Вялікія першаклясныя готэлі арганізавалі ў сваіх падзямельях амаль што будuary і гасьцінныя, накрылі цэмэнтаваныя падлогі дыванамі, расставілі там у маляўнічым беспарадку зручныя крэслы. Чарговыя лекаі падавалі ўніз лікеры і віно, разнісілі на важкіх срэбных падносах цыгаркі, садавіну і закускі... Багатыя жыхары готэля кватэраў Сэнт-Онорэ і Сэнт-Жэрмэн з максымумам зручнасьці караталі пад гукі моцнае артылерыйскае страляніны час нападу ў сваіх зручных і глыбокіх падзямельях.

У склепе дому, дзе жыла сям'я муляра Густава, вядома ніякіх крэслаў і дыванаў ня было. Ня было там і лікаў, якіх на важкіх падносах разнісілі ўсім жадаючым цыгаркі, закускі, лікеры. Рабочыя з жонкамі і дзецьмі, дробныя служачыя — кожны прынёс з сабой у склеп крэсла або лаўку, прымаістраваўся сак-так у сырм няпрыветлівым, асьветленым толькі мільгаючым святлом сьвечкі склепе.

Між тым апошні гудок сырэнэ заціх у ціхім начным паветры. І вось глуха і роўнамерна, але паступова ўсё павялічваючы і павялічваючы моц свайго агню, запрацавалі батарэі, пасылаючы ў начную цемь насустрэч адважым сьмелым сьмерць і разбурэньне.

— Бух, бух! — грукуюць гарматы, здрыгаючыся пасля кожнага стрэлу ўсім сваім стальным целам.

— Та-та-та! — працуе кулямёт.

— Бух, бух... бух! — рвуцца бомбы і гранаты, якія кідаюцца нямецкімі лётнікамі на безабаронны горад. У склепе ўсё заціхла. Змоўклі размовы, перарваныя на паўслове, — змоўк зараз такі няпрстойны сьмех... Як-бы прыціснутыя страшэннай стралянінай, людзі прыталіліся ў кутках склепу, з жахам чакалі канца нападу.

— Звалілася на бульвары Сэнт-Жэрмэн каля вайсковага міністэрства... — часам былі чутны адрывістыя сказы — не, гэта на другім беразе Сены... мой бог, калі-ж гэта ўсё спыніцца!..

А напад працягваецца, сеючы сьмерць і разбурэньне. Усё працягваюць грукать гарматы, усё працягваюць з трэскам і шумам рвацца гранаты і бомбы, усё працягвае свой монотонны сылеў кулямёт.

— Ці-ж гэта бомбардыроўка? — пачынаў кожную ноч сваё апазыдаваньне стары ўцякач Піка з паўночных раёнаў Францыі. — Вось Ліль і Рэймс немцы абстрэльвалі — гэта я разумею... Там і склеп не бараніў...

Але ніхто ня слухаў старога. Не да таго зусім было.

Але вось мала-па-малу пачала змаўкаць страляніна. Усё рэдзей і рэдзей грукалі гарматы, усё далей і далей чуваць было разрываньне бомб і гранат. Паліцелі немцы зрабіўшы сваю злую справу, — разбурывшы некалькі дамоў і будоўляў, забіўшы і скалечыўшы некалькі дзесяткаў, а іншы раз і сотняў ні ў чым непавінных чалавечых жыцьцяў.

Але і Парыж на гэты раз не застаўся ў даўгу. Адзін з адважных самалётаў завіс на дрэвах сталічнага прадмесьця, зьбіты стрэлам французскіх кулямётаў.

¹⁾ Кляіганмурскія вароты — прадмесьце Парыжу.

²⁾ Gotha — нямецкі самалёт.

Усе радзей і радзей грукуюць гарматы. Вось яшчэ адна не-
пакойлівая час-ад-часу пасылае свае сьмяротныя знарады ў
ночную цемь асенняй ночы, але і яна хутка змаўкае. На-
ступіла поўня і вязумоўная цішыня—цішыня пасля буры.

... Сярод забітых у гэтую ноч гранатамі нямецкіх лётнікаў
была і маладая Жульета—дачка муляра Густава. Раніцою яе
прывеслі дахаты кліганкурскага прадмесся акрываўленую, з
парванай правай рукою, ужо захлазделую. На яе напала пе-
чаканая і недарэчная сьмерць тады, калі яна, засядзеўшыся ў
пасыпках, вярталася дамоў ужо па пустых вуліцах французскай
сталіцы.

— Няжыва, яна няжыва!—плакала над целам свае каханнае
дачкі маці, якая пастарэла за некалькі гадоў.

— Забойцы!.. праклятыя забойцы! Што зрабіла вам мая
Жульета?

Каго кляла Леа—жонка муляра Густава. Немцаў, якія ў нём-
ную ноч напалі на безабаронны Парыж ці тых хто вымудра-

... і зноў ціхая асенняя ноч была разарвана на гэты раз
радасным і нястройным гукам труб, частым званам бубнаў,
рэзкім, заглушчучым званам літаўроў. Гэта быў „бярлон“, гэта
быў албой, гэта быў кіеца нападу і непакою.

Немцы былі далёка. Прыжане мелі магчымасць зараза ітакі
нуць свае склепы, мелі магчымасць зноў вырнуцца ў свае па-
кой, зноў заснуць сном, які быў пераразаны.

А ці надоўга? Гэта было ўжо другое пытаньне, таму, што
напады нямецкіх эскадрыльяў албываліся іншы раз па ад-
тры разы ў ноч.

Дзевятая гадзіна раніцы. Там, дзесьці далёка, за вельмі шчы-
верст ад Парыжу па ўзлеску капошуча людзі. Яны вышэ-
ваюць пры лапамое асаблівым прылад адлегласць, нязроў-
ваюць доўгія і важкія рулі высока ў неба...

— Агонь,—камандуе па-нямецку з іголкай апануты арты-
рыйскі афіцэр з моноклем на левым воку

Хістаецца стальное страшнела. З рэзкім шэ-
стам прарэзаючы паветра, вырываецца з нагата-
да чырвані званы „важкай Бэрты“ чарговы сьмя-
ротны знарад, узьлятае высока—да неба і вы-
чыща ў паветры праз дваццаць верст, да гэта-
Парыжу.

Такім чынам, праз кожныя дваццаць хвілін і ме-
тодичнай і чыста нямецкай акуратнасцю знарады
„важкай Бэрты“ з глухім і монотонным гудам за-
талі над Парыжам, рваліся ў вадным з яго вярта-
лаў, нясучы за сабой лішнія і непатрэбныя шата-
вены ахвяры і разбурэнне.

А разбурэнні і чалавечыя ахвяры былі далёка
не маленькія. Прыкладам, у пятніцу перах каталі-
цкім сьвятам—вялікаднем адзіна такі далёкастра-
ны знарад „важкай Бэрты“ зваліўся і разарваўся
над каталіцкай царквой у квартале Сэнт-Сондэ,
калі гэтая царква была напоўнена парыжанцамі,
якія маліліся богу.

Моцай выбуху была зусім разбурана гэтая цар-
ква, якая пахавала пад сваім развалінам калі два-
сотняў парыжан—у сваёй большасці жанчыны
старыкоў і дзяцей.

Пры такіх абставінах жыло парыскае насель-
ніцтва ў гэтыя страшэнныя месяцы 1918 году о-
рад канцом усясьветнай імперыялістычнай бойкі
у той час, калі ў Вэнсэнскім лесе над Парыжам расцвіталі
ла апошняга рашучага наступу.

Гасцiнiнiца „Валеж“ у Вэрсали, дзе змяшчалася ў часе мiрных
перагавораў нямецкая дэлегацыя.

ваў гэту страшэнную імперыялістычную бойку? Яшчэ ў пачат-
ку тысяча дзевяцісот восемнацатага году гэтае зараз эразу-
мелае для пролетарыяў пытаньне, было незразумелым шмат каму.

у той час, калі ў Вэнсэнскім лесе над Парыжам расцвіталі
ла апошняга рашучага наступу.

УЗЬНІМАЮЦЦА РЫШТАВАНЬНІ

З. А С Т А П Е Н К А

Узьнімаліся рыштаваньні
Цытадэльлю ад буйных бур...
Хто міне, а хто раптам стане
І плядзіць на высокі мур.

Мур высокі і весела цэгла
У муляровых руках зьвініць...
Хутка будзе тут сьцены цэхаў
І заводзкіх вакон агні.

Кельня ляскае бронзалеткай
І на цэгле раджае звон...
Ваганэтка за ваганэткай...
І на сонцы сохне бэтон.

А ўгары,
дзе ляжыць антэны.
Дзесь высока, там—угары
Засьпявалі на ўзвышшы сьценаў
Вясёлыя муляры—

Ну і цэгла—
Лёгкі звон—
Урастае
У бэтон...

Сёньня далей
Урасьне

Вышнія
Каменных сьцен.

Дым заўецца
У прастор.
Загудзе
Паймчынь мотор.

Нашу цэглу,
Нашу сіль
Скалатне
Разгон машын.

Вокліч звонка
Ударыць шыры—
Пяцігодка
За чатыры.

Пяцігодка—
Рух гадоў...
Наша цэгла—
Наша кроў.

Ну-ж вы, хлопцы,
Болей цэгля!
Трэба хутка
Скончыць цэх нам!

Мур высокі і весела цэгла
У муляровых руках зьвініць...
Хутка будзе тут гоман цэхаў
І заводзкіх вакон агні.

І спыняюся ў захапленьні,
Песьні слухаю муляроў...
Мур кідае даўгія цені
І вясёла пульсуе кроў.

Знаю, край мой ідзе хадом
Будаваньня і творчых бур...
Вышай,
Ўзьнесены над зямлёю,
Нашых цэхаў каменны мур...

Калі-ж прыдуць,
калі-ж толькі прыдуць
З-за мяжы на сьмяротны бой—
Я з вясноваю песьняю выйду.
Як са сьцягам над галавой.

Знаю—
край мой ідзе ў змаганьні
За машыны,
за кожны мур.
Узьнімаюцца рыштаваньні
Цытадэльлю вялікіх бур.

МЫ ПАМ'ЯТАЕМ

■ НАРЫС ■ ■ ■ ■
А. ВАЛЬДЭМАРАВА

ЖИВЕНЬ тысяча дзевяцьсот чатырнацатага году.
Мобілізацыя.

З глухіх сёл Беларусі, Крыму, Сібіры, Каўказу... з гарадоў, з фабрык, з заводаў—адусюль зганяюцца на зборныя пункты, людзі, коні, каровы. Мужчыны пакідаюць сваіх жонак, жаніхі заручаных, сыны мацярок, браты сясьцёр. Куды ідуць усе гэтыя людзі? На што пакідаюць яны свае хаты, сваю закладную працу? Што прымушае іх адрываць гэтыя шэрыя салазнікія шыналі, хто гоніць іх у палкі, у роты, у батальёны? Мобілізацыя!

Абвешчана вайна. Трэба паміраць за „веру, партіі і банькаў-шчыну“, трэба са шыткам у руках ісьці ў атаку на „барбараў немцаў“, трэба кулямі і стрэльбавым агнём здымаць ша-рэнгі ворага, што наступае на „ліліўе Радзі“.

А на другі бок барыкад тыя самыя песны.

— Наперад на „барбараў, расійцаў“. За вялікую Нямеччыну...

Deutschland, Deutschland über alles!

І палілася кроў. Кроў французай, немцаў, расійцаў, беларусаў... Кроў на ўчыш нявінаватых людзей. Кроў мільёнаў пролетараў, беднякоў сялян, батракоў.

А вось і лічбы, што так многа гавораць, колькі каштавала чалавечтву крывавая чатыр-гадовая імперыялістычная бойня. Расія мела забітых за імперыялістычную вайну 1.700.000 чалавек, пакаленых каля васьмісот тысяч, яны лічачы бязлікіх хворых, прапаўшых бяз весткі, памёршых ад ран ці ад здушэння газамі; Францыя і Нямеччына—забітых па 1.500.000 чалавек; Англія—забітых 700.000 чалавек; ПАЗШ—забітых 150.000 чалавек. А Аўстрыя, Венгрыя, Сэрбія, Баўгарыя, Турцыя і шэраг іншых краін, што былі ўцягнуты ў сусветную вайну? Іхнія страты таксама лічацца сотнямі і сотнямі тысяч загінуўшых забудзеных маладых чалавечых жыццяў.

Жудасна і страшна робіцца, калі нават цяпер, згадзіўшы трынаццаць год з пачатку імперыялістычнае вайны ўдумацца ў гэтыя крывавыя грозныя лічбы.

* * *

За што-ж паміралі ўсе гэтыя людзі? У імя чаго было мобілізавана ў Расіі звыш 15 мільёнаў людзей, у Нямеччыне звыш 13 мільёнаў, у Аўстра-Венгрыі звыш 9 мільёнаў, у Францыі каля 8 мільёнаў? У імя чаго ў імперыялістычную вайну 1914-1918 году было аварвана ад прывычнае працы, ад сям'яў, ад родных куткоў, каля 70 мільёнаў людзей? У імя чаго на працягу чатырох год ручаямі лілася іхная кроў на франтах?

— За цывілізацыю!—цвердзілі крывадушнікі з стану саюзнікаў.—Салдаты нашы паміраюць за вышэйшыя ідэалы, за праўду, за лепшую будучыню. Далай нямецкую палачную сыстэму! Далай барбараў—немцаў і няхай жыве перамога над ворагамі!

Тое самае казалі і нямецкія генэралы сваім салдатам, што стаялі пад стрэльбамі. Там таксама культывавалі салдацкую ненавісьць да саюзнікаў, там таксама заклікалі іх паміраць за „месца для нямецкага народу пад сонцам“, за вялікую Нямеччыну.

Deutschland, Deutschland über alles!

І папы праваслаўныя малілі праваслаўнага бога, каб дараваў „государу імператару“ перамогу над ворагамі. Нямецкія папы таго с-мага прасілі ў нямецкага бога. Папы французскія—у бога французскага, папы ангельскія—у бога ангельскага. Цяжка, мабыць, даводзілася ў тыя часы „еднаму і всемоўшаму госпа-ду богу“.

Дык за што-ж, урэшце, на працягу чатырох год лілася кроў рабо-чых і сялян—французскіх, нямецкіх, расійскіх, ангельскіх? Наўжо сапраўды за цывілізацыю, за культуру, за лепшую будучыню? Н-не!

Імперыялістычная вайна вялася капіталістамі за ўладу тае ці іншай групы банкіраў ды фабрыкантаў над сьветам. Яна—гэтая крывавая імперыялістычная вайна вялася капіталістамі за крывіну сыравіны, за рынкі збыту. Не за цывілізацыю, не ў імя „свабоды, роўнасьці і братэрства“, не ў імя абароны сла-бых і зьніжэнных загараўся Эўропа крывавым пажарам. Прычыны вайны трэба шукаць у конкурэнцыі між сабой розных капіталістычных груп. Мэта вайны для кожнае такое групы—захапіць колёніі, захапіць сыравіны і рынкі збыту, паслабіць і зьнішчыць свайго конкурэнта. Як мала было „свабоды і братэрства“ у іхных хваляна-х імперыялістычных, як мала ўсе яны клапацілася пра справяд-лівасьць, пра цывілізацыю—усё гэта пуката можна ўба-чыць з шэрагу пра-вераных фактаў, з якімі мы і пазна-емім цяпер нашых чытачоў.

Перагаворы аб замірэньні з немцамі на расійскім фронце ў 1917 годзе.

Французы шмат шумелі пра тое, што немцы ў першыя гады імперыялістычнае вайны і нават зразу як яна была абвешчана, парушылі нейтралітэт Бэльгіі, уварваліся ў гэту маленькую краіну са сваім войскам. Ангельцы галоўнаю прычы-наю свае зэмшкі ў вайну лічылі (так гаварылася ан-гельскім народным

масам) таксама парушэньне Нямеччынаю нейтралітэту Бэльгіі.

— Благародная ангельская нацыя,—з патосам заяўлялі ан-гельскія політычныя дзеячы—ня можа трымаць парушэньня Нямеччынаю нейтралітэту маленькай Бэльгіі. Благародная ан-гельская нацыя заўсёды становіцца на бок слабых і пакры-джаных!

Цяпер ясна даведзена, што каб Нямеччына першая не пару-шыла нейтралітэту Бэльгіі, то крыху пазней ён быў-бы пару-шаны войскамі „велькадушнае“ Францыі і войскам яе „благор-однае“ саюзніцы Англіі. У сакрэтных плянах наступленьня і Нямеччыны і Францыі галоўнае месца займала парушэньне нейтралітэту Бэльгіі, скарыстаньне яе тэрыторыі як пляцформу для вайны. Нямеччына першая пачала наступленьне, першая парушыла Бэльгііскі нейтралітэт—і толькі.

„Благародства“ і матэрыяльная „незацікаўленасьць“ капі-талістычных дзяржаў, што ўступілі ў вайну, пуката выяўляецца і на прыкладзе Амэрыкі і Італіі. ПАЗШ вельмі энэргічна ган-далявалі і з саюзнымі і з цэнтральнымі дзяржавамі. Яны давалі аж да 1917 г. зброю, баявыя і спажывныя прыпасы ў Францыі, і Нямеччыне, і Расіі, і Аўстрыі. А калі ўсё золата з Эўропы было вышампавана Амэрыкаю, калі ПАЗШ убачылі, што пера-мога хіліцца на бок саюзнікаў, тады... Амэрыка абвешчае вай-ну цэнтральным дзяржавам зноў-такі „ў імя цывілізацыі“, зноў-такі „ў імя абароны правоў прыгнечаных“. Тое самае можна сказаць і пра Італію, да вайны, і нават спачатку вайны, члена тройнага саюзу. Што штырханула яе стаць на баку саюзні-каў? Зноў-такі інтарэсы групы італійскіх капіталістых, зноў-такі жаданьне вырваць ад Аўстра-Венгрыі землі і морскія гавані (Трыест, Далмацыю, Альбанію), вырваць у сваю карысьць част-ку нямецкіх колёніі. А цяпер даўнейшыя „саюзнікі“ Італія і Францыя—так званыя „латынскія сёстры“ зноў грызуцца за перадел здабычы. Туніс, Іліца, міжземнаморская праблема—усё гэта зорадак будучых імперыялістычных войнаў.

Што-ж тычыцца да хвалянага патрыятызму капіталістых, дык у гэтай галіне мы абмяжуемся адным прыкладам, які не патра-буе камэнтарыяў. Даведзена, што славы фабрыкант нямецкіх

гармат і снарядів. Крупні у часе війни забеспечува своїми смиротними вирабамі не тільки Німеччину, але і праз нейтральні країни (праз Ганновер, Швецію, Данію) продаває своє гарматні і снаряди союзникам, г. зн. Франції, Англії, Росії.

Далі, сапраді, німа куд ієсь!

„Патріотизм“ кішаньє, „патріотизм“ нажыкы, барацьба крывею рабочых і сялян за рынкі збытку, за сыравіну, за калені—вось ідэава полііка крывавае імперыялістычнае вайны, вась за што мільёны разоўных паміралі на палэх боек, паміралі масамі ад куль, ад хваробы, ад холаду ды голаду. Капіталістых, вядома, у агонах ня відаць было. Яны „рабілі“ вайну з сваіх раскошных готэляў у Лёндане, у Парыжы, у Бэрліне, у Вене. Яны загад я падлічвалі свае здабычы ў той час, калі мобілізаваныя сілком працоўныя ўсіх краін гінулі, як мухі, у агонах, калі гэтыя працоўныя асьлепленыя мілітарыстычнаю прапагандаю забівалі аазін аднаго ў імя „цывілізацыі“, у імя „культуры“, у імя „справядлівасці“.

Палац „Трыянон“ у Вэрсалі. Тут адбываліся найважнейшыя пасяджанні вэрсальскіх „міратворцаў“.

Выключна ганебнымі ў часе імперыялістычнай вайны былі паводзіны соцыял-дэмакраты і ў першую чаргу соцыял-дэмакраты німецкае. Замест таго, каб падняць масы супроць імперыялістычнае бойні, німецкія соцыял-дэмакраты 3 жніўня 1914 г. галасуюць за ваенныя пазыкі ў Німецкім рэйхстазе. Яны выкідаюць лезунг абароны рабочымі „свае“ бацькаўшчыны, абароны рабочымі інтарэсаў „свае“ буржуазіі.

Нямецкія паводзіны соцыял-дэмакратаў былі ў іншых краінах. Соцыялісты-мілья ер Вандэрвельдз робіцца міністрам „яго вялікасьці караля бэльгійскага“. „Соцыялісты“ Альбэрт Тома кіруе ў Францыі міністэрствам забеспячэння, іншыя „соцыялісты“ ў Англіі, у Францыі, у Німеччыне ды ў Аўстрыі таксама не адстаюць ад сваіх братоў. Імперыялістычная вайна пакінула ІІ Інтэрнацыянал в ўсёй сваёй сутнасці, яна паслужыла адпраўным пунктам для перанізоўкі некалі рабочага Інтэрнацыяналу ў Інтэрнацыянал соцыял-фашыстоўскі.

І толькі тады яшчэ невялікая група бальшавікоў засталася вернай заветам Маркса і Энгельса, засталася вернаю справе рабочае клясы. За пратэст супроць імперыялістычнае вайны за заклік да вайны грамадзянскай, групы раіўскіх бальшавікоў у Дзяржаўнай думе ссылаюцца царскім урадам у Сібір, адкуль іх вызваляе толькі лютаская рэвалюцыя. Узяты на ваенную службу ў Німеччыне Карл Лібкнехт, за агітацыю супроць вайны прысуджваецца німецкім ваенным судом на 10 год катаржных работ. Яго з катэгоріі вызваляе толькі німецкая рэвалюцыя 1918 г. Вызваляе на тое, каб у хуткі час, разам з Розай Люксембург, пры непас эдным удзеле соцыял-дэмакратаў, быць загітымі німецкімі фашыстамі.

Група бальшавікоў на чале з таварышам Леніным, на працягу ўсіх ч-тырох год крывавае імперыялістычнае вайны нясуць пынна змагацца з соцыял-патрыётамі, за чыстату партыйнай лініі, за сапраўдныя работы інтэрнацыяналізм. Бальшавікі выкідаюць лезунг барацьбы рабочае клясы ў кожнай краіне з „сваёю“ буржуазіяй, яны выкідаюць лезунг паражэння „свае“ буржуазіі, „свае“ бацькаўшчыны, яны выкідаюць лезунг ператварэння вайны імперыялістычнае ў вайну грамадзянскую.

— Другі Інтэрнацыянал, як Інтэрнацыянал рабочы, пакінуў існаваньне, адчынена заяўлялі бальшавікі ў гады імперыялістычнае вайны.

— Неабходна арганізацыя трэцяга Інтэрнацыяналу, дзе ня будзе месца соцыял-дэмакратам!

Гэты трэці Інтэрнацыянал—Інтэрнацыянал Комуністычны, штаб сусветнае пралетарскае рэвалюцыі і быў арганізаваны ў Маскве, пасля перамогі Кастрычніцкае рэвалюцыі ў Расіі.

А „героі“ другога Інтэрнацыяналу скочваліся ўсё ніжэй ды ніжэй ў балота здрад справе рабочае клясы, у балота опартунізму, пакуль не дакаціўся да соцыял-фашызму.

Папа рымскі, галава каталіцкай царквы і намесьнік „госпада бога“ на зямлі кідае громы і маланкі супроць „крыважаўных бальшавікаў“, супроць „няпрыстойнае Масквы, супроць „чырвоных д’яблаў“, якія толькі і мараш пра тое, каб аддаць агню і мячу ўсю з’юрпэйскую культуру, усю цывілізацыю. І вась папа рымскі, ня глядзячы на правал свае першае спробы абвясчэння „крывавага паходу“ на камунізм,—папа рымскі зноў прабуе падняць „увесё цывілізаваныя сьце“ на барацьбу з намі, зноў прабуе стаць на чале фашыстоўскіх сіл усяго сьвету. І ў гэты раз ён зусім не хаваецца адчынене свае карты. Арганізацыя „лігі прыстойнасці“ на барацьбу з камунізмам, збор мільённых сродкаў на гэтую адчыненую барацьбу і вайна з СС Р, як метод барацьбы—вось што прапануе капіталістычным урадам гэты намесьнік хрыста на зямлі.

У сувязі з гэ аю яўна нам варожаю пазыцыяй палы рымскага вельмі цікава ўспамінуць, якія-ж былі адносіны Вацікана да імперыялістычнае вайны, ці адсуджаваў яе папа рымскі, ці прабаваў ён, па крайняй меры, хаця-б прымірыць капіталістычныя дзяржавы, што змагаліся між сабой у 1914 годзе?

— Папства, якое стаяла на баку Аўстрыі і Німеччыны, гораца вітала імперыялістычную вайну—павеламляў сваіму ўраду аўстрыйскаму пасланніку пры папскім двары, графу Моруца Паффі.

А баварскі павераны ў справах пры Вліікаве Рыттэр, у сваіх данясеньнях баварскаму ўраду ад 14 ліпеня 1914 г. дадае: папа адабрае рэзкасьць выступленьня Аўстрыі (выступленьня Сэрбіі з ультыматумам пасля забойства Франца Фердынанда ў Сараеве. А. В.) і на выпадак вайны з Расіяй ацэньвае баяздольнасьць расійскае і францускае арміі на высока.

Мы ня будзем падрабязна тут разьбірацца, чаму ў той час Вацікан стаяў на баку цэнтральных дзяржаў. Гэта тлумачыцца і тым, што Аўстрыя была ў той час апорнаю капіталізму ў Эўропе і барацьбою Вацікана з Квірыналам (з італьянскім урадам), які ўжо тады хіліўся на бок саюзнікаў—і цэлым шэрагам іншых прычын, далёка не бескарыснага, далёка ня „боскага“ характару. Канстатуем толькі, што папизм быў адным з актыўнейшых натхніцеляў імперыялістычнае вайны, што адказнасьць за бюсэсненную пагібель мільёнаў працоўных упоравень у капіталістычныя лажыцца і на прадстаўніка го.пода бога на зямлі.

Ці варта дадаваць, што адносіны да вайны іншых рэлігійных культур, якім не адрозьнівалася ад адносінаў кіраўніка каталіцкае царквы—папы рымскага.

Мы намятаем, мы добра памятаем і ніколі не забудзем крывавае вайны 1914—1918 году. Не забудзем мы і таго, што і цяпер розныя хмары ўсё больш і больш згущваюцца на той бок межаў, што нашы клясавыя ворагі—капіталістычныя дзяржавы Захаду і Амэрыкі ліхаманкава рыхтуюцца да вайны з намі, што яны ліхаманкава рыхтуюць узброенае наступленьне на першую ў сьвесе соцыялістычную рэспубліку працы.

Нашы аграмадныя, нават ворагамі прызнаныя, посьпехі на фронце соцыялістычнага будаўніцтва, упартая і лянзавая індустрыялізацыя краіны, пасьпяховае хадзэ рэканструкцыі сельскае гаспадаркі на колектыўных ачынаньнях—усё гэта не дае супакою нашым клясавым ворагам на той бок межаў, усё гэта прымушае іх дзень і ноч дрыжаць за свой лес, за лес сваіх мільённых прыбыткаў, сваіх барышоў.

— А што калі бальшавікам сапраўды ўдасца выканаць пачінадовы плян?—непакойна думае кожны фабрыкант, кожны заводчык. Што скажучэ тады нашы рабочыя, што зробіць тады і яны? Тады-ж рэвалюцыя ў нашых краінах, рэвалюцыя з усімі вынікамі, якія выцякаюць з яе!

Так у дрыжках думаюць цяпер капіталісты Захаду, і вась чаму з такою ліхаманкаваю шпаркасьцю ры.уюцца яны да вайны з краінаю саветаў?

А мы вайны ня хочам. Заяўляю выдзінам будаўніцтвам новае комуністычнае грамады, цалкам аддаўшыся гэ у будаўніцтву, мы далёка ад думак пра якія-колічэ ваенныя авантуры, пра якія колючы ваенныя захоны.

Але і перашкаджаць гэтаму нашаму будаўніцтву мы не дазволім. І няхай запамятаюць дога нашы клясавыя ворагі і па той і па гэты бок межаў, што рабочая кляса СССР, хоць і хоча міру, але яна гатова і да барацьбы за гэты мір—за камунізм.

ЦАРКВА НА СЛУЖБЕ МОНАРХІІ

НАРЫС АН. БУРДЗЕЙКІ

ЦАРКВА і монархізм цесна злучаны паміж сабою. Адзін другому дапамагаў, адзін другога падтрымліваў. Гэта зьявішча добра вядома, гэта зьявішча добра выявілася ў час Кастрычнікавай рэвалюцыі і многа прыкладаў гэтага сустракаем мы і цяпер.

Хаўрус царквы і монархіі супроць працоўных быў уласціў усей былой Расійскай імперыі. Ва умовах Беларусі, як акраіны, як старонкі з перастым нацыянальным складам, якая пазней за другія палала пад пяту былога расійскага тропу гэты хаўрус меў сваё асаблівае значэнне.

На падтрыманьне рэлігіі, і асабліва пануючай, г. э. праваслаўнай, урад звярочваў тут асаблівую увагу. Гэта выявілася ў першую чаргу ў пабудове царкваў за дзяржаўны кошт (г. э. за кошт тых грошай, якія выкалываліся з працоўных у выглядзе розных падаткаў).

Так, згодна лісту прагатэра Радзевіча, які быў прадстаўніком менскага архірэя ў асобым камітэце ў Пецярбургу, у 1860 г. на пабудову царкваў толькі ў Менскай губерні было асыгнована 600 тысяч рублёў. Сума для таго часу значная¹⁾.

Але справа не абмяжоўвалася толькі выдачай грошай, патрэбна была яшчэ і адміністрацыйная дапамога. Тут таксама характэрна, што гэтая дапамога ўскладзена ўрадам на тое міністэрства, якое ведала і поліцыяй, г. э. на міністэрства ўнутраных спраў. З гэтай мэтай у дапамогу архірэю для „устройства церквей“ быў прыкамандыраваны спецыяльны чыноўнік міністэрства ўнутраных спраў. У 60-х гадох мінулага стагоддзя гэты абавязкі выконваў генэрал-майор Пётр Мээр. Яны дзейнічалі з архірэем надзвычайна дружна і былі добрымі прыхільцамі, што выяўляецца з прыватнай перапіскі паміж імі, якая цягнулася доўга і пасля таго, як Мээр быў заменен другой асобай. Такім чынам сувязь і сумленнае дзейнічанне царквы і паліцыі было замацавана і арганізавана. Але і гэтага яшчэ было мала. Адным з галоўных абавязкаў мясцовага кіраўніка сьвецкай улады — губернатара таксама зьяўлялася — „устройство православных церквей“. Абавязак гэты быў не маленькі, ён многа клопату даваў губернатарам. Не здарма адзін з іх, Сямёнаў, пасля таго, як яго пераважыў Вятку ў сваім лісьце да менскага архірэя піша: „В Вятке мне гораздо менее хлопот, чем в Минске, здесь управление проще и единообразнее, нет части политической... нет, наконец, устройства православных церквей! И домов для причтов“²⁾.

Такія заботы не прападалі дарма. Царква старалася адплатіць за іх. Спосабаў, якімі яна дапамагала царскаму ўраду дупіць працоўных, было вельмі шмат. Гаварыць аб усіх іх тут ня хопіць месца. Для гэтага трэба было-б напісаць не адну кнігу. Тут мы застановімся толькі на двух прыкладах, звязаных з пабудовай царкваў і іх упрыгожваньнем. Дапамога монархіі ў першую чаргу адбывалася шляхам праштурхваньня ў голавы працоўных думкі, што ўлада монархічная — ёсьць улада божаская. Аб гэтым гаварылася на кожнай царкоўнай службе,

аб гэтым гаварылася ў казаньнях, малітвах, царкоўных песнях. Апрача гэтага аб гэтым павінны былі гаварыць і самі царквы. Кожны больш-менш падыходзячы выпадак заража скарыстоўваўся ў патрэбных мэтах. Так у 1867 г. рабіўся замак на Аляксандра II, але замак быў няўдалы. Заража царква пастаралася выкарыстаць гэта, пачала праводзіць думку, што выратаваньне Аляксандра II гэта ёсьць цуд божы і ў памяць гэтага цуду будуюцца царквы. У Менску ў памяць гэтага здарэньня была пабудавана ў 1870 г. часоўня на т. з. Аляксандраўскім сквэры³⁾. Таксама цудам аб'яўляе царква збаўленьне ад крушэньня царскага цягніка каля ст. Боркі 17 кастрычніка 1888 г. У памяць гэтага ў гэты дзень кожны год спраўляюцца царкоўныя службы і перад вайной гэтаму „цуду“ прысьвечалася нова-пабудаваная каменная царква т. з. чыгуначнікаў, якая зараз на патрабаваньню працоўных перададзена пад клюб чыгуначнікаў. Гэтыя каменныя помнікі — царквы павінны былі адхіліць працоўных ад барацьбы з монархіяй, бо за яе быццам стаіць сам бог з сваёй нябеснай сілай. Але ня толькі такім здарэньням прысьвечвалі пабудову царкваў. Для гэтага выкарыстоўвалі і больш дробныя здарэньні. Так у 1888 г. Менск наведаў вялікі князь Уладзімер Аляксандравіч з жонкаю: гэтаму здарэньню прысьвечалася царква, пабудаваная пры дабрачынным т-ве ў 1889 г.⁴⁾

Але ня толькі самыя царквы сваім наворным выглядам павінны былі гаварыць аб царох. Аб „нябеснасьці“ цароў павінны быў гаварыць і ўнутраны выгляд царквы. Тут у першую чаргу з гэтай мэтай выкарыстоўваліся іконы. Спосабаў, якімі з дапамогаю іконы праводзіліся монархічныя прынцыпы, было многа. Ужо самае іх зьяўленьне звязана было з абогатварэньнем цароў. Ікона ўзьнікла ў Візантыі ў падражаньне тым выябражэньням імператара і імператрыцы, якія, калі апошнія займалі прастол, рассьцаліліся на правінцыях.

Ікона „Благовешчаньне“ работа мастака Баравікоўскага ў Магілёўскім саборы. У „анёле“ лёгка пазнаць... царыцу Кацярыну II.

¹⁾ З перапіскі менскага архірэя Міхаіла, ліст № 378. Бел. Дзярж. Музей.

²⁾ Там-жа, ліст ад 11 лютага 1852 года.

³⁾ Товаров — Историко-статистический справочник Мясской епархии. Мясск 1903 г., стр. 18.

⁴⁾ Там-жа, стар. 18.

Там яны сустраліся ўладаю і народам, які павінен быў у гэты час трымаць запаленыя свечкі, і ставіліся ў галоўных ора-
торных для агульнага ўшанавання. Адсюль усе формальныя
прызнанні царскіх портрэтаў былі перанесены, часта разам з
характарам акружэння (напрыклад, імператарскі трон), на выяв-
ражэнне хрысціянскіх святых і раней за ўсё, богамацеры.

Маляванні святых на манер цароў было ўласціва ня-
голькі ранейшым часам хрысціянства. Гэта захавалася да
апошняга часу. Нават больш таго. Былі выпадкі, калі ікона
зьяўлялася поўным портрэтам цароў і іх блізкіх. Такі цікавы

Ікона таго-ж мастака. У выглядзе „святной“ даецца пор-
трэт Кацярыны II, а „анёл“, які спускаецца да яе, каха-
нак Кацярыны—Пацёмкін (ікона ў Магілёўскім саборы).

Імператар Аўстрыі Іосіф II ў выглядзе святых (ікона
ў Магілёўскім саборы).

прыклад мы маем у Магілёве. Магілёўскі сабор быў пабудаваны ў памяць наведання гэтага гораду Кацярынай другой і аўстрыйскім імператарам Іосіфам другім. Іконы малятаў для гэтага сабору вядомы мастак таго часу Баравікоўскі. Іконы гэтыя захаваліся да нашага часу. Што-ж мы бачым на іх. На іконе т. з. „благавешчэнне“ анёлам выяўражана Кацярына II. На другой іконе Кацярына выяўражана святной, а да яе з неба спускаецца анёл: гэты анёл—портрэт любоўніка Кацярыны, вядомага Пацёмкіна. На трэцяй іконе намалёван т. з. св. Сямён і тут мы маем портрэт аўстрыйскага імператара Іосіфа II, толькі яму дароблена барада.

Гэта толькі невялікія прыклады таго, як царква з дапамогаю іконы была пунктам прапаганды монархічных ідэй. Такіх пры-
кладаў пры жаданні можна сабраць вельмі шмат. Але і яны гавораць нам, чаму духавенства так ня любіць савецкай улады, ліквідаваўшай монархію, чаму яна, як магі, шкодзіць новаму сацыялістычнаму будаўніцтву.

ЗА БАЛЬШАВІЦКУЮ ПРЫБОРКУ

МАКСІМ ЛУЖАНІН

З гораду
ў колгас.
З узгорку да ўзгорку,
агнявым лезунгам
абазваўся набат:
У нас на чарзе—
бальшавіцкая прыборка
і бальшавіцкая сяба.
Трэба—
Значыць жніварка гудзе,
а тут—
у прастор залатой пагодніцы,
разыдзецца дождж

да ідзе цэлы дзень,
як быццам і ён патурае шкодніцтву.
Мы ўсё-ж такі
шлях ураджаем азорам,
толькі сьмелым,
толькі ўпартым будзь,
і мы
уплянуем сваё надвор'е,
як уплянавалі сваю барацьбу.
І пад ласкавым сонцам,
дзе радасць сочыцца,
чырвоныя абозы
галасуюць з дарог:

—дадзім ураджай
змагару рабочаму,
каторы
кастрычнік
расьціў і сьцярог.
З гораду
ў колгас,
з узгорку да ўзгорку,
агнявым лезунгам
абазваўся набат:
у нас на чарзе—
бальшавіцкая прыборка
і бальшавіцкая сяба!

ПА ЧЫРВОНАЙ БЕЛАРУСІ

Скончана абсталяванне фосфарытнага заводу ў Крычаве (М. Гілеўшчына). Завод пущаны ў ход у маі 1930 г.
На здымку: Мантаж сушальнага барабана.

На Асіўбузе ўжо ўстанаўліваюцца турбіны. Беларусь атрымае першую буйную электрастанцыю. Пабудова станцыі каштавала 62 млн. рублёў. Станцыя дае 20 тысяч кіліват і яе магутнасць буззе даведзена да 92 тысяч.
На здымку: Катаны для электрастанцыі

На Марыінскім балотным масыве работы вядуцца механізаваным спосабам.
На здымку: землячарпалка на Арэсе.

Бабруйск робіцца адным з індустрыяльных гарадоў Савецкай Беларусі. Апрача сваіх шматлікіх прадпрыемстваў, Бабруйск узбагаціўся ў апошнія гады магутным дрэваапрацоўчым камбінатам. Значна выраслі кадры пролетарыяту. Гэта прымусіла рабочую коопэрацыю менш наладзіць сваю работу па забеспячэнні рабочага спажывання. Недахват належнага памяшкання для добрай сталёўкі значна тармазіў абслугоўванне патрэб пролетарыяту горада. Шырокія масы ухвалілі перадаць пад сталёўку мясцовую царкву.

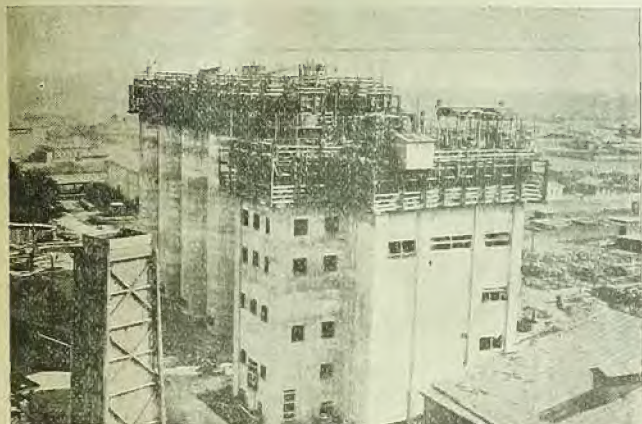
На здымку: Сталовая ЦРК у быўшай царкве

Расьпе савецкі друк, нараджаюцца газеты на фабрыках і заводах, савгасах і колгасах. Па ініцыятыве ЦК КП(б) Беларусі газеты „Звязда“ выпускаецца раённая калгасная газета ў Клімавічах. Газета выходзіць раз на тыдзень тыражом у 2000 экз. і распаўсюджваецца дармова сярод калгаснікаў. Пачала газета выходзіць у сакавіку 1930 г. і заваявала симпатыю шырокіх колаў насельніцтва.

На здымку: Вёрстка і корэктурка Клімавіцкай газеты „Комуна“.

ПА САВЕЦКІМ САЮЗЕ !!!!!!!!!

Вялізарнае будаўніцтва разгорнута ў Баку і Грозным. Будуюцца новыя вышкі для здабычы нафты, хэмічныя заводы, прадпрыемствы па перапрацоўцы нафты. Для рабочых пабудаваны клуб імя пяцігоддзя Грознафты. Клуб пабудаваны інжы-
нэра-тэхнічнай секцыяй у Грозным.

На здымках: Зьлева новы завод Грознафты; справа новы клуб Грозненскіх нафтавікоў.

У Маскву прыехала з Нью-Ёрку рабочая будаўнічая брыгада, якая будзе накіравана ў Н. Ноўгарод на будаўніцтва аўта-заводу. Рабочыя прыехалі на свой уласны рахунак і прывезлі багата рознага роду мэханізаваных інструментаў. Маскоўскія рабочыя наладзілі рабочай брыгадзе урачыстае спатканьне.

На здымках: Зьлева прывітальнае выступленьне аднаго з прыбыўшых таварышоў; справа: Мітынг спатканьня маскоўскіх рабочых.

Пабудаваны рабочы гарадок для рабочых Грознафты, куды яны пераселены з сваіх цёмных канураў.

На здымку: рабочы гарадок у заводскім раёне

Каломенскі машынабудаўнічы завод мае 10.000 рабочых і будзе дызэлі, паравозы, нафтаналіўныя судны, трамваі і г. д. 6000 рабочых падалі заявы ў партыю.

На здымку: Панарама Каломенскага заводу.

ЗА МЯЖОЙ

Індэйскі Нацыянальны Конгрэс на чале з Гандзі, распачаўшы кампанію грамадзкага „непастухмянення“ ангельскім чыноўнікам, не мяркаваў, што гэты рух набудзе вялікія формы і што ангельскі „рабочы“ ўрад сурова пакарае ўдзельнікаў кампаніі. Віцэ-король Індыі лорд Ірвін па загаду „рабочага“ ўраду Англіі заявіў, што „пажарную каманду, якую выклікаюць для ліквідацыі пажару, часта робіць вялікія шкоды. Аднак, ніко не будзе ўскладаць адказнасць на каманду за пажары, асабліва калі ён з'яўляецца вынікам простага падпалу“. Гэтак ангельскі ўрад абяцае „тушыць“ крывёй рэвалюцыйны рух Індыі, калі краіна не „заспакоіцца“.

Нэідза і галеча ў Польшчы набываюць шырокія памеры. Дзесяткі тысяч беспрацоўных, сотні тысяч працуючых тры дні на тыдзень. Шляхта і буржуазія высмуктаюць апошнія сокі з працоўных мас, якія, нават, у Варшаве вымушаны амаль што жыць на вуліцы.

На здымку: Кватэры рабочых.

На здымку: Пасля асады ангельская поліцыя ў Бомбэі заняла будынак Конгрэсу. Для будынку ангельская поліцыя і ганарозны каравул, з вольных членаў конгрэсу, якія чакаюць, як поліцыя выведзе арыштаванага старшыню Савету Конгрэсу Нарымана.

Байкот ангельцаў у Індыі ўсё больш пашыраецца. Пасля кампаніі супроць саяланай манополіі, гандзісты абвясцілі байкот вырабаў эўрапейскай тэкстыльнай прамысловасці.

На здымку: Гандзісты паліць на гарадзкім пляцу мануфактуру ангельскага вырабу. Гандзісты апрануты ў мясцовыя адзенне.

Характэрная асаблівасць сучаснага руху ў Індыі гэта тое, што нацыянальна-вызваленчы рух ідзе поруч з забастовачай барацьбой індэйскага пролетарыяту. Забастоўка на Вялікай Індэйскай чыгунцы, забастоўка на буйнейшых фабрыках і заводах, зрабілі Індыю краінай вялізнага бою, дзе ангельская ўлада адчувае сябе вельмі дрэнна.

На здымку: Фабрыка, пакінутая забаставаўшымі рабочымі, занята ангельскім войскам.

У чэрвені 1930 г. ў Нямеччыне адбыліся магутныя дэманстрацыі беспрацоўных супроць наступлення прадпрыемцаў і фашыскага ўраду на зарплату рабочых. Наступленне на рабочую класу адбываецца пры маўклівай згодзе соцыял-фашыстаў.

На здымку: Колёны дэманстрантаў з плакатамі, якія заклікаюць да салідарнасці з Мансфэльдзкімі рабочымі.

ПАДПІСВАЙЦЕСЯ на 1930 г.

**НА ШТОМЕСЯЧНЫ
ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКІ
І ГРАМАДЗКА-ПОЛІТЫЧНЫ ЧАСОПІС**

М А Л А Д Н Я К

8-мы год выдання

**ОРГАН БЕЛАРУСКОЙ АСОЦЫЯЦЫІ
ПРОЛЕТАРСКІХ ПІСЬМЕНЬНІКАУ**

„МАЛАДНЯК“ зьяўляецца баявым часопісам у змаганні за пролетарскую літаратуру

„МАЛАДНЯК“ на сваіх старонках будзе і надалей рашуча праводзіць цвёрдую пролетарскую лінію ў галіне літаратуры, рашуча змагацца са ўсялякімі хістаннямі і ўхіламі, са шкоднымі тэндэнцыямі і варожымі праявамі ў літаратуры

„МАЛАДНЯК“ будзе даваць аддзел сатыры і гумару (шаржы, пародыі, літаратурныя гумарэскі і фэльетоны)

„МАЛАДНЯК“ у 1930 годзе дасць сваім падпісчыкам лепшыя ўзоры пролетарскай літаратуры (романы, апавесці, поэмы, вершы, драм. творы)

„МАЛАДНЯК“ у 1930 годзе зьмесьціць шэраг артыкулаў па пытаннях пролетарскага мастацтва і творчых дасягненнях беларускай пролетарскай літаратуры, а таксама літаратуры братніх рэспублік

У „МАЛАДНЯКУ“ будзе давацца багаты аддзел бібліяграфіі, хронікі культурнага жыцця як БССР, гэтак і іншых рэспублік

У часопісу бяруць удзел лепшыя сілы пролетарскай літаратуры і марксыцкай крытыкі

Кожная партыйная і комсамольская ячэйка, клубная бібліятэка, чырвоны куток фабрыкі і заводу, нардом, хата-чытальня, школа, літгурток—**ПАВІННЫ ВЫПІСАЦЬ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“** о Рабочы, селянін, настаўнік, студэнт, кожны, хто цікавіцца пытаннямі літаратуры і мастацтва, **ВЫПІСВАЙЦЕ І ЧЫТАЙЦЕ ЧАСОПІС „МАЛАДНЯК“** о У 1930 годзе ЧАСОПІС БУДЗЕ ВЫХОДЗІЦЬ РЕГУЛЯРНА КОЖНЫ МЕСЯЦ на 10 АРКУШАХ.

УМОВЫ ПАДПІСКІ:

На год	На 6 м-цаў	На 3 м-цы	На 1 м-ц	ЦАНА У РОЗЫНЧНЫМ ПРОДАЖУ
3	— 1 60	— 90	— 30	40 к.

ПАДПІСКА ПРЫМАЕЦЦА: ва ўсіх паштовых аддзяленнях, агенцтвах, ва ўсіх кнігарнях Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва, усімі аддзяленнямі „Правда“ і спецыяльнымі ўпаўнаважанымі Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“.

ПАДПІСКУ МОЖНА ПАСЫЛАЦЬ у Выдавецтва „Чырвоная Зьмена“ па адрасу: гор. Менск, Комсамольская, 25, або непасрэдна па адрасу рэдакцыі: г. Менск, Савецкая, 68, Дом Пісьменьніка, рэдакцыі „Маладняк“—тэл. 8-77

ЛЕПШАЯ РЕКЛАМА

Ў АДЗІНЫМ Ў БССР—ДВОХТЫДНЁВЫМ ІЛЮСТРАВАНЫМ ЧАСОПІСУ „ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“

ДЗЕСЯТКІ ТЫСЯЧ ПРАЦОУНЫХ ЧЫТАЮЦЬ „ЧЫРВОНУЮ БЕЛАРУСЬ“

**ОРГАЊЗАЦЫЯМ СКІДКА. ЗВАНЕЦЕ ПА ТЭЛЕФОНАМ №№ 17-12, 7-41
І ДА ВАС БУДЗЕ ВЫСЛАНЫ ПРАЦАЎНІК ДЛЯ ПРЫЁМУ АБВЕСТКІ
ЗЬМЯШЧЭНЬНЕ АБВЕСТКІ
У ЧЫРВОНОЙ БЕЛАРУСІ** **ГАРАНТУЕ ПОЎНЫ ПОСЬПЕХ**

ПЕРШЫ ІЛЮСТРАВАНЫ
ДВУХТЫДНЁВЫ ЧАСОПІС

ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ

24

НУМАРЫ

ШТОМЕСЯЧНЫ БЕЛАРУСКІ ЧАСОПІС
ЛІТАРАТУРЫ, ПОЛІТЫКІ, ЭКОНОМІКІ,
ГІСТОРЫІ, КРЫТЫКІ

„ПОЛЫМЯ“

12

КНІЖОК

замест 12 рублёў—
ТОЛЬКІ 10 руб.

Падпісчыкі, якія ўнясуць пры падпісцы
поўнасьцю 10 рублёў, атрымаюць на
працягу 1930 г. адразу два часопісы—
„Чырвоная Беларусь“ і „Полымя“.
Падпісчыкі час. „Полымя“, якія ўжо
ўнеслі гадавую плату, будуць атры-
мліваць час. „Чырвоная Беларусь“
дармова.

ПАДПІСКУ ПРЫМАЮЦЬ:

Бюро падпіскі БДВ (Менск,
Савецкая, 63), яго аген-
тура, акруговыя аддзя-
леньні і ўсе кнігарні БДВ,
кіёскі контрагэнцтва
друку, усе пошты і ліста-
носьцы ў гарадох і вёсках
БССР

ПАДПІСНАЯ ЦАНА

НА 1930 ГОД

„ЧЫРВОНАЯ БЕЛАРУСЬ“

На 1 год 3 р.
„ паўгода 1 р. 50 к.
„ 3 месяцы 75 к.
Цана асобн. нумару — 15 к.

„ПОЛЫМЯ“

На 1 год замест 12 р.—10 руб.
„ паўгода 5 руб.
„ 3 месяцы 3 руб.
Цана асобн. нумару — 1 руб.